

תוכן דובר צדק

חלק א 1-41

באורים במסכת עירובין.

מקדש נקרא משכן ומשכן נקרא מקדש.

[א] פירוש לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה, הקב"ה אביהם של ישראל, אור ה' הנבדל, השכינה כנס"י אמם של ישראל, האור המצומצם כפי השגתם.

[ב] ע"י קיום מצוות מתייחדים קוב"ה ושכינתיה ונוסף אור מהנבדל לאור המצומצם.
רחילו ורחימו ורחימו ורחילו הוא כענין כבוד אב ומורא אס, כי התבוננות בשכינה מולידה יראה ובקדושת קוב"ה אהבה.

[ג] שילוב שמות הויה ואדנות, הויה כנגד קוב"ה, ואדנות כנגד שכינתיה, וכונת כתיבתם בשילוב היא יחודם.

וכן שמע ישראל ובשכמל"ו, ובהרגשתנו היראה קודמת, וכן אותיות אדנות קודמות בסדר העבודה, ובהשגה האהבה קודמת, וכן אותיות הויה.

[ד] מקדש לשון קדושה והבדלה, שם הויה, בית קבוע, משכן לשון שכינה וזמני. וזהותם היא אחרותם.
שכינה בחינת רה"ר, וקוב"ה בחינת רה"י, וענין עירובין להפוך רה"ר לרה"י, ושלמה תיקנו.

ביאור מאמר הוי זהיר במלאכתך, ומדרגת ר' מאיר.
[ה] התורה סדר העולם והיקף שלם, והצדיק יכול לגלות שחיי חלק ה' וע"כ לגלות על חיי כולם.

לכן כתיבת ספר תורה מצוה אחרונה אחר סוף ההיקף, והשלמת הנפש.
זוהי בריאת עולמות, גילוי שהחיות מה', ולכן המשנה בתורה מחליף סדר החיות ומחריב העולם.

[ו] ר' מאיר לא חשש לזכוב הרומז ליצ"ר, ואמר על טמא טהור ע"י שגילה החיות האלוקית שבו.
מצד ראשית המחשבה שאין לה גילוי בעוה"ז, אפי' האומר על טהור טמא אינו יוצא מן הגבול.

רבי השיג קצת מדרגת ר"מ, ובעוה"ז אין הלכה כמותו, כי יש מקום לבחירה וקלקול ומחית הכתב.
[ז] אין סוף לדעתו של ר' מאיר, שאין דבר שלא יוכל לטהר.

בתורת ה' שבתחילה האיר עיני חכמים, ומה שלבסוף תורתו הוא סוף דעתו, זה לא השיגו.
[ח] השרץ רומז לעבירות, וטיהורו ע"י השגת אחדות הקב"ה.

נחש רומז לרציחה וגוים, שרץ רומז לתאוה הקיימת בישראל, ורבינא למד שאם הגוים אינם מקבלים טומאה ואינם נענשים ק"י ישראל. ופריכא, כי מיעוט מצוותיהם לפחיתותם.

מתלמידו של ר"מ למדנו, שאמנם במדרגת ה' אלקים אמת אין גדר וגבול, אבל בהלכה יש גדר.

מחלוקתם של בית הלל ובית שמאי.
[ט] שלוש שנים נחלקו, כנגד ג' כוחות שיתוקנו בעתיד, כעס גאוה ושקר, כנגד אדום מואב ועמון.

בשלוש שנים התברר שהלכה כבית הלל כיוון שהם שלמים בהעדר כעס גאוה ושקר.
בנוסף אחזו גם בשלום, מידתו של דוד המלך, שלימות התיקון, בכך שהקדימו דברי בית שמאי.

המחלוקת בסוכה אם יראת שמים בידי אדם ושולחנו בבית או הכל בידי שמים, וגם שם אחזו ב"ה מידת השלום של דוד, והתבררה הלכה כמותם.

מחלוקתם אם נוח לאדם שנברא - האם נוח לו בבחירה, או שהמנוחה בהתכללות במקורו.
שלוש מדרגות באדם וצריך לתקן, נפש רוח נשמה, מעשה דיבור ומחשבה.

אחר תיקון נר"ן צריך שידע שגם מקיפיו בחינת לבושו וביתו, חיה יחידה, מה'.

לברור כל מדרגה צריך ב' שנים ומחצה, וחצי שנה נוספת משותפת עם המדרגה שאחריה.

15 [או שלושים פעמים שלושים יום שהם בירור גלוי, והם שנתיים וחצי].
 15 אחר ב' שנים ומחצה של ברור מדרגת יחידה והיחוד השלם הכריעו שהנייחא בלא בחירה, ועכשיו
 15 שיש בחירה יפשפש כמדרגת בעל תשובה, או ימשמש כצדיק גמור.

ביאור מידת ים של שלמה.

16 [י] ענין הטבילה במים לשעבד ולשקע כל כוחותיו במי הדעת וכרצון ה'.

16 סאה היא מידת העבירות המירבית, שיש להן גבול, לעומת המצוות ושכרן שאין להן גבול.

16 מידת העולם זרת מעוקבת - ט' + א' קבין, והישוב שלישי - ג' + א' קבין = שני שלישי מסאה,
 17 והטהרה במקוה פי ששים, ארבעים סאה.

17 אלף הוא מספר השלם החוזר ליחוד, ולכן נקטוהו בחז"ל ובפסוקים לגזומא.

18 הביטול בעשר או מאה הוא מצד העצם, ובשש או ששים הוא מצד הרגשת האדם שדי ברוב.

19 אחדות עשרות מאות אלפים, כנגד אבי"ע, מח לב כבוד ופעולה, נקודה קו שטח גשם.

19 ביטול בעשרות בטוב לבריות, במאות לשמים ולבריות, ובאלפים בקומה שלימה. ובתתק"ס ברוב
 19 מאה אחרונה של מעשה בקומה שלימה.

20 המקוה מכיל תתק"ס לוג, שהיא המידה הקטנה שבתורה. והים הכיל ק"נ מקואות, והשיק למעין.

20 מאברהם הראשון שטבל ועד שלמה סיהרא באשלמותא ט"ו דורות ומעלות, כל אחד כלול מעשר,
 20 והם ק"נ מקואות שהכיל הים.

ביאורים בענין המשנה בכלל וסדר זרעים ומסכת ברכות בפרט.

21 [יא] המשנה היא הלכה ותושב"ע, ולשם כך נברא העולם, שנבחר בטוב גם בחושך, ובזכותה ניגאל.

22 המשניות פותחות לאדם פתח, שגם אם יפול יוכל להנצל, ומחזירות למוטב גם את הנופל.

22 המקור אחד אלוקנו, וככל שיורד מתפשט ומתרבה, עד חמשה חומשי תורה הנהגת הנבראים.

23 המשניות הם כלל אחד, וחלוקים לשנים - אנכי ולא יהיה, ולשלושה - עולם שנה נפש.

24 ועיקר השתדלותנו בארבעה, כי זרעים - אמונה הוא בכל ישראל בשורשם, וטהרות הוא מה'.

24 והם חמישה, כי קדשים וטהרות אחד, ורק בהלכה נראים כשניים, או הראשון והאחרון אחד.

24 האמונה בוריעתו שכח הצמיחה מה', ובמתנות כהונה ועניים שהתחלה והסוף לשם שמים,
 24 ובברכות שכל היכול של ה'.

בענין קריאת שמע וברכותיה.

25 [יב] להבין להשכיל לשמוע ללמוד ללמד לשמור לעשות ולקיים כנגד יוצר אהבה שמע ואהבת והיה

25 ויאמר וגאולה.

26 בח' מדרגות אלו משיג ההכרה השלימה, וזו הגאולה השלימה הסמוכה לתפילה מדרגת דוד המלך.

ביאורים בפרק ראשון של מסכת ברכות.

26 [יג] קרבנות מלמטה למעלה - יום קודם, ק"ש מלמעלה למטה, כי מכיר שה' אחד, לילה קודם.

27 כל עבודת האדם מתחילה מהבוקר, ורק בק"ש ששואף להכרת הנוכח אף בשינה הלילה לא חוצץ.

28 [יד] ק"ש כאכילה, וסגי בנקיון עפר צרור או קיסמית, ומבאר זמן טהרה, כפרה והערב שמש.

28 [טו] שלוש משמרות - שלוש מדרגות בעבודת ה'. הראשונה אפילו הפחותים וקרים כחמור - ידע בעליו.

29 שניה ככלבים הצועקים בתפילה לצורך עצמם, שלישית ישראל המבקשים על צער השכינה.

29 ג' אלו כנגד גמילות חסדים כחמור לעול מצוות, עבודה של תפילה, ותורה שמחברת ישראל לה'.

30 עבודת האדם יוצרת מלאכים שפועלים למעלה, ולכן יש משמרות ברקיע כנגד המשמרות שבעוה"ז.

30 [טז] דיבור בפני רשע מותר רק בשביל להוכיחו, ובדברי תורה - מחלוקת.

30 [יז] עד חצות מתנמנם כנגד תוקף הגלות, ואח"כ עוסק בתורה כנגד התנוצצות הגאולה.

- 31 מבאר המעשה על דוד המלך בעבודת ה' ומלחמת היצר.
- 31 שלושה יועצים במלחמת היצר. תורה, דרך ארץ כנגד גמילות חסדים, ונבואה כנגד עבודה.
- 32 חסידותו של דוד בפרישות מקנאה תאוה וכבוד, כנגד גמילות חסדים תורה ועבודה. [ית]
- 32 קנאה תאוה כבוד כנגד מחנה ישראל לוויה שכינה, וזה סדר היציאה. ולענין תיקון העולם הסדר [יט]
- 32 ישראל, שכינה, ולוויה המבדלת.
- 33 מצד קלות התיקון סדרן תאוה כבוד קנאה, וזה כנגד שלושה דברים שרוד נהג בהם חסידות.
- 33 למרות שהרג את יצר הרע, חשש דוד שע"י חטא שוגג יכנס שוב בליבו. וכן יעקב.
- 34 מבאר דרשת חז"ל עמך ה' - ביאה ראשונה, עם זו קנית - ביאה שניה.
- 34 מבאר שצריך להמנע ממעשה היתר אם יגרום לו אח"כ איסור באונס. [כ]
- 34 הסדר קבלת עול מלכות שמים, גאולה מהיצר ועמידה לפני ה', ולפי זה מבאר מחלוקת ר' יוחנן [כא]
- 34 וריב"ל לגבי הסדר בערבית.
- 35 א"ב באשרי רומז לגאולה, ובקשת הלחם לתפילה, וב' פסוקי אשרי הפותחים - לחרות מיצה"ר.
- 36 האבות ודוד כנגד פסולי הקרבנות, וכנגד מכאל גבראל ואליהו. [כב]
- 37 קנאה וכבוד מתוקנים בישראל, תורה תיקנה תאוה, ושלוש יתוקן בעתיד, כנגד ג' רגלים ושם"ע.
- 37 אליהו עושה שלום, כנגד מלכות רביעית ושנאת חנם, ולכן משמים לארץ בארבע עפירות.
- 38 מלאך המות בשמונה, ז' מדרגות הרע והנפילה בח'. ובשעת המגפה באחת, שנוגף אפי' צדיקים. [כג]
- 39 מבאר דרשת חז"ל "ובלכתך בדרך - פרט לחתן" על פי הפסוק דרך גבר בעלמה. [כד]
- 39 מבאר הדיוק לפטור עוסק במצוה מקריאת שמע.
- 39 האב נקרא כן על שם הכחות שמוריש לבנו, והאם על שם שיוולדת ועושה מהאין יש.
- 39 אב ואם, קנין מעלה והשלמת חסרון, יראה ואהבה, מח ולב, ק"ש ותפילה, עוה"ב ועוה"ז.
- 40 מבאר בקשת אחרית ותקוה, שה' עוזרו להשיג מדרגה אחרת. [כה]
- 40 מספרי הבקשות בתפילות האמוראים מכוונים עם האומרים וזה נגד זה.
- 40 מבאר תפילת ר' זירא, שכיוון שלא נחטא במעשה לא נכלם במחשבה.
- 40 תפילת ר' אלכסנדר שזאיר עיניו במה שבהשגתו, ולא יחשיך במה שלמעלה מהשגתו.
- 41 ביאור דברי ר' יוחנן כשסיים ספר איוב, בנחמת הצדיק, אף שרע לו בעוה"ז. [כז]

חלק ב 42-92

העתק מקונטרס נר המצוות.

הקדמה. בבאור מצוות עשה ולא תעשה - אילו קודמות.

- 42 בלילה העיקר להשמר מלאוין, וביום לעשות מצוות. [א]
- 42 ביום מתעוררים אהבה ויראה וקיום המצוות, ובלילה הזמן להגביר אמונה. [ב]
- 43 בלילה ואצל הרשעים סור מרע קודם, וביום ואצל צדיקים עשה טוב קודם. [ג]
- 44 במחלוקת מונה ר' ומקדש ז', ונושא אשה ואח"כ לומד - סור מרע קודם. ובהיפך - עשה טוב קודם. [ד]
- 44 מצד אויר א"י המחכים - עשה טוב ולימוד תורה קודם, ומצד לב רגז דבבל - סור מרע ונישואין. [ה]
- 45 במדבר, כשאין מי שיתיר לו ספקותיו יהיה בעיניו רשע ויקדים סור מרע וימנה ששה. [ו]
- 45 עד גיל ארבעים הוא בספק ויקדים סור מרע, ואחר ארבעים ההכרה בהירה ויקדים עשה טוב. [ז]
- 45 בכל התורה הלילה וסור מרע קודם, ורק בקדשים, ברכות, תפילה ומעמד הר סיני ההכרה ברורה [ח]
- 46 ולכן יום ועשה טוב קודם.

רמזי מצות פרו ורבו.

- 46 יסוד חיוב פרו ורבו לחכמים מהציווי לנח, ורק לגברים, ולר' יוחנן בן ברוקה מאדם, וגם לנשים. [א]
- 47 מדרגת האשה השלמת חסרון, ובוזה גדולה מהאיש, ומשלימה חסרונה, ומקבלת השלמה ממנו. [ב]
- 48 אב נקרא משעת הריון, ממנו הנשמה והמעלה בכח. אם משעת לידה ואז ניתן יצה"ר והחסרון. [ג]

- [ד] לכן לימוד בהעלם למקום אחר נקרא בנין אב, ולימוד גלוי למקומו נקרא אם למקרא ולמסורת. 49
- [ה] ייחסי גוי ועבד מצד חסרון ולכן תלויים באם. 49
- [ו] מצוות לא תעשה השלמת חסרון ונשים חייבות, ומצוות עשה השלמת חסרון ותוספת מעלה 50
- [ז] וחייבות, ורק עשה התלויות בזמן או של כהונה תוספת מעלה בלבד ופטורות. 50
- [ח] האכילה חסרון ונבראה באדם לתוספת מעלה, ולכן מצוות אכילה רק התלויות בזמן או בכהונה. 51
- [ט] פריה ורביה חסרון, ונבראו באדם לתוספת מעלה, ולכן אשה פטורה, ורק קודם החטא היתה מצווה. 51
- [י] חובת המצוה בן ובת, והתכלית והברכה - למלא הארץ ולכבושה. 51
- [יא] וכן חובת לימוד תורה אחת שחרית ואחת ערבית, והתכלית והברכה - כל היממה. 52
- [יב] כשיש באדם צלם אלוקים - שלטון הרוח על כחות הגוף והבהמיות, אז מוראו נופל על הבהמות. 53
- [יג] בעזרת החכמה שבמח צריך האדם להדריך גופו וכוחותיו בדרך ה'. 54
- [יד] וצריך לזה גם יראת ה' שהיא בלב, וממנה נולדים המעשים. 55
- [טו] יראה וחכמה תלויים זה בזה, וסדרן שרצון הלב מעורר חכמת המח, והוא משפיע על הלב לעורר אברי המעשה. 56
- [טז] שלוש טומאות כנגד שלוש מידות רעות: מצורע - קנאה, זב - תאוה, מת - כבוד. 57
- [טז] כנגדן בטוב: כבוד - תורה שבמח, תאוה - עבודת התפילה והמקדש, קנאה - צדקה ומעשים טובים. 58
- [יז] הסדר לנמצא בקודש הוא תורה עבודה וגמ"ת, ולגולם ההיפך - קנאה תאוה וכבוד. 59
- [יח] הנכנס לקודש וללימוד תורה צריך להתנקות מקנאה - קנטור, תאוה - קרדוס, כבוד - להתייחר. 59
- [יט] כשמוסרים חכמת המוח ויראת הלב לה', אז ה' מסייע בהשלמת המעשים. 59
- [כ] חכמת האיש בתורה, וחכמת האשה ביראת הלב. 60
- [כא] השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה ושמחה, ובלא ברכה וחומה. 61
- [כב] ושרוי גם בלא טובה ושלום, ששניהם היפך הרע. וכל ששת הדברים תלויים בלב. 62
- [כג] שלוש שלמויות באשה, יופי כנגד תורה, תכשיטים כנגד ברכה, ובנים כנגד טובה. 62
- [כד] החסידים השלמים אינם צריכים חכמה להגיע ליראה, ולכן מקדימים נישואין ללימוד. 63
- [כה] אבא בנימין השתדל להגיע למדרגה זו, שלא יצטרך להקדמת החכמה כדי להגיע ליראה. 63
- [כו] מיטה מבטאת ההשתדלות במעשה, צפון את העושר במעשים ודרום את החכמה הקודמת. 64
- [כז] ההתעוררות הראשונית לחכמה מה' וכן הצלחת המעשה. 64
- [כח] במזרח התחלת האור מה', ואח"כ דרום - החכמה והתורה שבמוח מה', ולכן נחלשו אחר החורבן. 65
- [כט] אח"כ מערב שבו השכינה וממנו היראה בלב. ולבסוף צפון - גמר המעשה שהוא ביד ה'. 65
- [ל] תפלתו סמוך למטה ומטה בין צפון לדרום - שהיראה לפני החכמה, ואינה מפרידה אותה מהמעשה. 66
- [לא] הזכר מקיים מצוה כמאמרה לתכליתה מצד החכמה, והנקבה שלא כמאמרה כמעשה גולמי מצד היראה. 66
- [לב] שלימות המעשה בחיבור זכר (מהעפר) ונקבה (מהצלע), מצוה הנובעת מהחכמה ונעשית בבירור על פי רצון ה'. 67
- [לג] כשאשה מזרעת תחילה היראה קודמת, ואח"כ החכמה והמעשה נובע ממנה ויולדת זכר. וכשאישה מזרעת תחילה החכמה קודמת, ואח"כ היראה והמעשה נובע ממנה ויולדת נקבה. 67
- [לד] כשתלמיד חכם מקדים ברכה יראה ללימוד חכמה - אז המעשה מתוך חכמה ובנו תלמיד חכם. 68
- [לה] קובע מקום לתפילתו הוא חסיד כנגד סידור המיטה בין צפון לדרום ועניו כנגד סומך תפילה למיטה. 68
- [לו] סדר הבריייתא: ענוה יראה חסידות, לפי שחכמה שלימה המולידה ענוה מביאה ליראה קבועה, עד שנעשה וחסיד ולבו חלל בקרבו. 69
- [לז] זה הסדר לנכנס פנימה. אבל העומד בקודש סדרו הפוך. 69
- [לח] הירושלמי לבני א"י סדרו לעומד בקודש, והבבלי לבני בבל - לנכנס מבחוץ. וכן בלימוד ונישואין. 70
- [לט] חכמה מה', יראה נמשכת ממנה, וע"י כך זוכה לרוח הקודש ולחדש מעצמו. 70
- [מ] שכרו שמעשיו נובעים מהחכמה ואין להם גבול, מעין עולם הבא. 71
- [מא] זו מדרגת השבת שהעונג מצוה, ומדרגת תלמיד חכם שגופו כבית מקדש ואכילתו כקרבן. 72
- [מב] השגת מדרגה זו על ידי דרישה בתורה שבעל פה, שכל יום כחדשים. 73

- 74 על ידי האמונה, הדבקות הגמורה בה' בדעתו, כל מעשיו לשם שמים, ואין צריך למעשים מיוחדים. [מג]
- 75 ובמידות - ואהבת לרעך כמוך, ומגיע לזה ע"י האמונה. [מד]
- 75 וכששלם באלו מגיע לשלימות המעשים ע"י עזר ה'. [מה]
- השלום במח לב ומעשה, ובעולם שנה נפש - א"י שבת וצדיק. ולכן בבבל צריכים קודם לימוד כדי [מו]
- 76 להגיע ליראה, ובני א"י קודם נישואין ויראה שמשגיגים בקלות. וכן בקדימות בן תורה או ירא חטא. [מז]
- 77 אוצר וארבע אמות כנגד שמע ובשכמל"ו, יחוד עלין ויחוד תחתון. [מז]
- 78 וכן תורה שבכתב ותורה שבעל פה, מדת יום ומדת לילה, ואנכי ולא יהיה. [מח]
- 78 שמאי דין והלל חסד, ובזכות יראתו הלכה כמותו. ומשחרב ביהמ"ק היראה נשארה אוצר, אבל [מט]
- 78 ההלכה הצטמצמה לד' אמות.
- 79 ביאור 'ישראל לא ידע עמי לא התבונן' בשתי דרכים, חכמה ובינה, או מעשה ובינה. [נ]
- 79 בזכות התורה והכרת ה' זוכה לכבוד - רוחני, ובזכות מעשים טובים זוכה לעושר - הנאה ללב וגוף. [נא]
- 80 לימודו של יששכר הוא מעשה מצוה, ולכן הוא בשלימות המעשים. [נב]
- 80 ולכן נמשל בחמור שנושא וסובל המצוות. [נג]
- 81 כשמעשיו נובעים מהדעת השלימה, התורה נעשית חרב לאויביו ונופלים לפניו. [נד]
- 82 וזוכה לבינת יששכר לדעת רצון ה' בהרגשת הלב, ולא על פי החכמה. [נה]
- 84 תורה מהמח חכמה ונמשלה למים, ומהלב בינה ונמשלה לחלב, ובעוה"ז נסתרת, ותתגלה בעוה"ב. [נו]
- 86 התורה נמשלה ליינ כשנובעת מהדעת ונעשית תורתו, ואז מעשיו בחינת בכל דרכיך דעהו. [נז]
- 86 ובחטא העגל הפרידו המעשה מהבינה, שיהיה נובע מהחכמה. כמי שאין לו אשה אף שיש לו בנים. [נח]
- 87 יש לו אשה ואין לו בנים הוא בינה בלי מעשה, ואז העוה"ז מרחיק אותו מה'. [נט]
- 88 וזה בזמן חורבן ביהמ"ק, שצריך למטר משמים ולא די בטל מהארץ. [ס]
- 88 שני המצבים נחשבים עבודה זרה, ושניהם היו בחטא העגל. [סא]
- 89 חכמה ובינה זכר ונקבה, והמעשה צריך לצאת בעיקר מהבינה, ולכן שניהם מצווים פרו ורבו. [סב]
- 89 ירבעם התחכם לעשות שני עגלים כנגד חכמה ודעת, לבטל הבינה לגמרי על ידי ביטול המעשים. [סג]
- 90 וגם סילוק הבינה והיראה הוא עבודה זרה ותכלית הריחוק מה'. [סד]
- פרו ורבו נאמר גם לאשה, שהיא יולדת והמעשים נמשכים מהלב. אבל הציווי לאיש, שהוא האהבה [סה]
- 90 שממנה מצוות עשה, ולא לאשה שהיא היראה שממנה לאוין.
- 91 כשאדם שלם בחכמה בינה ודעת אז זוכה ששולט בכוחות גופו ובהמיו, ומוראו על בעלי החיים. [סו]
- 91 כבוד כועס נגד שלימות המעשים, שכרות בכוס נגד מח וחכמה, כיס יסוד התאוות נגד הלב ומעביר [סז]
- 91 על מידותיו.
- 92 שלימות המעשים, חכמה - תורה, ויראה - נבואה, תליות זו בזו. וכששלם בכולן מוראו על בע"ח. [סח]
- 92 לבושי ה' יראה ואהבה מתלכלכים ונשפלים כשמתגלים ע"י עשיית דין ברשעים. [סט]

93-101

חלק ג

פירוש פסוקים מספר משלי.

פרק י

- 93 האב שלם, ולכן שמח בבן חכם, והאם חסרה ולכן בן כסיל תוגה לה. [א]
- 93 אוצרות הרשע ריקים ממצוות, ומעידים שיראתו חסירה. ומעשים טובים מצילים את הצדיק. [ב]
- 94 הצדיק שמח בחיפוש דבר ה', והרשע מצטער. [ג]
- 94 עוני בחכמה גורם רמיה במעשים, שאינם לשם שמים, וזריזות במעשה מביא עושר בחכמה. [ד]
- 95 ההצלחה במעשים ע"י זריזות, פשפש בשעת המעשה, השתדלות בימי הנעורים, וחזור אחר מצוות. [ה]
- 96 הברכה לצדיק אפילו לראש ולמחשבה ששם הבחירה, וחמס הרשע מונע ממנו הברכה אף במעשה. [ו]
- 97 השם מהות הדבר, והזכר הנגלה ממנו. ולכן בגלוי הזכר גדול, ובנסתר להיפך. [ז]
- 97 עיקר מדרגת יוסף שם, אך גם זכרו לברכה, ומחיית זכר עמלק ע"י יוסף, אך שמו נרקב ואינו. [ח]

פרק א

- [א] מקביל ששה פסוקים ראשונים במשלי כנגד עשר ספירות. 98
 [ב] חכמה נקראת כשנובע ממנה מוסר. צריך להרגיש בעומק אלו מחשבות מהלב הן אמרי בינה. 98
 [ג] כשאדם עולה למדרגה חדשה, בתחילה הוא מקבל מלמעלה ואח"כ משיג בהשתדלותו. 99
 [ד] תחילת הכניסה לתורה בפתיות ותמימות, ואח"כ צריך ערמה וחכמה. 99
 פתיות וערמה מדרגות נעשה ונשמע, ועל ידי התורה יכול לברר אלו דמיונות אמת ואלו שקר. 100

101-271

חלק ד

א. ענין בכורים ומקרא בכורים.

- [א] ענין הביכורים הכרה שהכל מה', כברכה, ומכניס יראה בלב, ועל ידי כך אפשר לשמוח בסוכות. 101
 [ב] כשהוא שבע ההכרה בגלוי, וחייב הזכרת הארץ מהתורה, ולפני האכילה הגילוי בהשתדלות חכמים. 101
 [ג] צריך להזכיר בברכת המזון תורה וארץ, שעל ידי שתיהן מכירים שה' הוא נותן האוכל. 102
 [ד] וכן ברית המילה, שהיא עדות על כל יהודי שנותן כל חמדותיו לה', גם הערלים. 102
 [ה] כהונה מלכות ויוסף כנגד אלו. וגם כהנים שכל מאכלם מהקודש ואינם נוחלים בארץ צריכים לברך. 103
 [ו] מילה מגלה הקדושה מבטן, והתפילין בהשתדלות, וכשבת מתגלה שגם השתדלותנו מה'. 104
 [ז] אות הברית מלידה, ואברהם זכה לו, ואינו נכנס כלל לגיהנם ומקום החטא. 104
 [ח] אות התורה מתוך בחירה, וכנגד מידת יצחק, ומצילו אף בתוך הגיהנם שלא יחטא. 105
 [ט] במדרגה זה אפשר להגיע להכרת ה' ורוח הקודש באכילה ושתיה, ככהנים ותלמידי חכמים. 106
 [י] לברית הארץ זכה יעקב, ומצילו להוציאו מהגיהנם אף כששקע בו, ואחר שחטא לגלות שלא חטא. 106
 [יא] מלכות מדרגת דוד, שגם בגיהנם ה' עמו ומכיר האמת. 107
 [יב] אברהם עומק הרצון - ברית. יצחק כיבוש היצר (יסורים בכח) - תורה וראש השנה. יעקב שעבוד מלכויות (יסורים בפועל) - א"י וסוכות. דוד - שבת, עולם הבא ושמיני עצרת. 107
 [יג] הכרה של ברכה לפני חסרה כל עוד עמלק בעולם, ולכן היא דרבנן, ומהתורה בבכורים בבית המקדש, ובזמן השמחה. 108
 [יד] לבן ביקש לאבד את ישראל ע"י שיקראו על שמו, ובגלות מצרים התברר שהם רק בני יעקב. 108

ב. פרשת וישב

- [א] לא תרצח, ס"מ, זכר כנגד יעקב. לא תנאף, נחש, נקבה כנגד רחל ולאח. 109
 [ב] עשרה עממים כוחות הרע, ושלושה לא נוצחו עדיין, אדום ברציחה, ועמון ומואב בניאוף. 109
 [ג] משיח מעמון ומואב, כנגד רחל ולאח, מתקן זוהמת נחש. כח לאח יצה"ר טוב מאד מוסיף כח לקדושה. 110
 [ד] ומכחה שמעון ודינה, שעל ידי החטאים מוסיפים גרים. 111
 [ה] משיח בן יוסף נקי מתאוה אף אינו מתקנה, וכוחו ברציחה הטובה להעניש עכו"ם. 111
 [ו] משיח בן דוד מתקן חטא נחש ותאוה, ובעתיד תשמש לטוב, ולכן מלכותו לעד. 112
 [ז] לעתיד לבוא, אחר הריגת משיח בן יוסף יתגלה כוחו של משיח בן דוד, ויתיה גם את משיח בן יוסף. 113
 [ח] אחר שתקנו שמעון ולוי חטא נחש בשכם, חשבו שהגיעה העת להרוג יוסף ולגלות שהזימה ושנאתה דמיון. 113
 [ט] יעקב ביקש לישב בשלוה, כמידת משיח בן דוד המפריד היין מהשמרים וזוכה לשלוה בלא זנות. 114
 [י] כיוון שיהודה לא היה שלם עדיין בתאוה, גם יוסף לא היה שלם בכעס, ולא זכה יעקב לשלוה. 115
 [יא] ממכירת יוסף נגרם קלקול לו בזנות וליהודה בכעס, וכשיהודה הצטער התחיל התיקון אורו של משיח עושה השלום. 116

ג. מסכת עבודה זרה, עניינה הבדלה בין ישראל לעמים.

- [א] בשמחת הגוים שלווים בבטחונם בעבודה זרה, וזהו שברם ועדותם על התאוות בליבם. 117
 [ב] שמחת ישראל במצוה ושלוותם בבטחון בה', ובאמונה זו רבקים באמת וזוכים לרוח הקודש. 117

- 118 [ג] ע"י הבטחון בה' וקיום מצות המגלות שהכל לה', אז רשאי להנות מעוה"ז כרצונו, וה' עושה חפצו.
- 119 [ד] הפרדת הנאות מה' היא מות, ע"י עריות וע"ז, וכנגדן אנכי ולא יהיה, שמחה בסוכות בלא גבול, ורוח הקודש.
- 120 [ה] הברכה בעקבות המצוות אינה גלויה לעין, וישראל מאמינים והגוים בועטים, ונבחנו במצות סוכה.
- 121 [ו] על ידי שמחת הסוכות ובטחון ישראל בה' מתבררים ומגיעים לשמיני עצרת גילוי האמת הגמור.
- 121 [ז] עניינה של מסכת ע"ז הברלת ישראל מגוים, ולכן יש בה' פרקים כנגד חומשי תורה.
- 122 [ח] אברהם תחילה לגרים, ואחר שעמד בנסיונות זכה למדרגת אורח בישראל מלידה.
- 122 [ט] אברהם שנה בע"ז ת' פרקים לארבעה ראשונים, והחמישי כמשנה תורה, הבדל גם כשלא ניכר כלל.
- 123 [י] זו מדרגת עמלק, שאפי' יאמין ויקיים מצוות לא יכול להתגייר, ובעוה"ז רק הש"י מעיד על ההבדל.
- 123 [יא] [מבאר שאלת בני האם גם כשאנשים מרגישים דבוקים בה' הם חלקו, ובעקבות כך בא עמלק.]
- 124 [יב] בעקידה התברר לאברהם שהוא דבוק בה' גם בעומק והעלם, ואז זכה למדרגת אורח.
- 124 [יג] אצל אברהם התברר שגם כשחושב שמחשבותיו טעות הן נכונות, ואצל יצחק שגם כשעושה נגד מה שחושב לאמת - קולע לאמת. וזו העדפת יעקב מעשו ופרק ה' מע"ז.
- 125 [יד] המבחן בסוכה, נגד השכל, שהגוים מבעטים, וישראל סומכים שינהיגם בטוב גם כשלא מבינים, ולכן אז זמן השמחה, ונאמר בה אורח.
- 126 [טו] הגרים רק מכונים בשם ישראל כי חושבים שכל התקרבותם מהשתדלותם. ואברהם התחלה להם.
- 127 [טז] אבל אברהם הצליח להשיג מדרגה, שהתברר לו שגם השתדלותו היתה מה', מדרגת ישראל.
- 127 [ד. פרשת אחרי מות - בירור היראה בטהרתה הכנה למשיח בן דוד.]
- 128 [א] בזמן הבית יש שלימות ומראים שהכל מה' ע"י קרבן, ובזמן החורבן די בתפילה.
- 128 [ב] כשהיחוד שלם, זוכה שתפילתו מתקבלת, ובקרבן שתרד אש מן השמים.
- 129 [ג] כשמוסר נפשו ביחוד שלם (אש מהדיוט) ה' משפיע חיים מלמעלה (אש מן השמים), ולכן נשאר חי.
- 129 [ד] ביום השמיני זכו תחילה למדרגה נמוכה ואז וירוננו, ואח"כ מסרו נפשם וזכו לשפע ממש. וזה סוד נפילת אפים שאחר התפילה.
- 130 [ה] ע"י התלהבות שלא בהדרגה מדרגת סיפור מאחורי הגדר, וע"י מעשים בהגדרה זוכים לפנים בפנים.
- 130 [ו] ההגדרה במעשים על ידי דרך האמצע והמיוזג.
- 131 [ז] הדבקות בה' ע"י ציבור, ואז הוא עת רצון, וביחיד עדיין אינו דבק לגמרי.
- 132 [ח] נדב ואביהוא חשבו להגיע ליחוד גמור קודם זמנם ע"י וריזות ומסירות נפש.
- 132 [ט] חשבו להשיג יחוד בלי גדרים, ולכן היו במדרגת תספור אחורי הגדר, וכלתה נפשם.
- 133 [י] נדב ואביהוא קרבו זרה כדי להשיג שפע וחיים בעוה"ז והרבו קטטות, ופנחס תיקן חטאם והורה הלכה בפני משה להרחיק זרה.
- 134 [יא] והוא אליהו מביא שלום ולא מת, אבל לא נגלה בעוה"ז, עד משיח, כדי לתת מקום לעבודה.
- 135 [יב] חטא נדב ואביהוא בזריזות בלא גבול, ותיקון פנחס בזריזות כרצון ה', וחטאו במתינות בבת יפתח.
- 136 [יג] בעוה"ז הכניסה לקדש הקדשים רק בתנאים מיוחדים, וחטא נדב ואביהוא בזריזות שפרצה גבול.
- 137 [יד] הקצה השני הוא שחוט חוץ, עצלות ומתינות מלהביא לאוהל מועד. כנגד פנחס כנזכר לעיל.
- 138 [טו] קו האמצעי איסור דם בהמה, ולהבדיל בין ישראל לעמים. ואליהו מעיד שמובדלים מלידה.
- 138 [טז] אליהו קטרג שמקלקל המעשים עזבו הברית שבתולדה, ואחר שריפא המזבח השיג ואתה הסבות.
- 138 [יז] התיקון בשחוט חוץ, כמעשה גוים אבל בדבר ה'. וכן לפנחס תיקון במתינות כרצון ה'.
- 139 [יח] יעקב ומשה מדרגת הדעת, ונבואת משה מהשגת כוחות נפשות ישראל.
- 140 [יט] נבואת בלעם נמשכה מזנות ושטות וטיפות קרי שיצאו מערב רב שחטאו בשיטים.
- 140 [כ] אחר שאמר בלעם נבואתו יכל משה להשיג אותן טיפות קרי ולהכניס דבריו לתורה ולעשותם קדש.
- 141 [כא] מעשה להנאת עצמו נחשב מקרה, ומכעים את ה', והתיקון לדעת שהכל מה', וכפי שגילה בלעם.
- 141 [כב] העולם נברא בשביל ישראל שיהנו בא"י ויגלו שהנאתם מה', וההכנה במדבר, והמסע האחרון גילה קדושת התאווה, ומספר את רובע ישראל.
- 142 [כג] תאות אכילה תוקנה בקבורת התאווה, ולמשה אין שייכות לה ולכן אז התגלה שלא יכנס לארץ.
- 143 [כד] אחר תקון תאות אכילה רצו אהרן ומרים תקון התאווה, ולכן דברו במשה שלא תיקן אלא כפה יצרו.

- [כה] ובאמת חטאו בלשון הרע. ומשה חשב שנמצאים בפתח א"י ויתקן הדבור, ושלח מרגלים, אבל התיקון היה רק בשנת הארבעים, בכתיבת ספר דברים.
- [כו] ואז זכה לראיית הארץ בבהירות גמורה, אבל לא לקנין שאפשרי רק בהעלם קצת.
- [כז] ע"י תיקון התאווה ונבואת בלעם ומספר את רובע ישראל, התברר שאין קריין לבטלה ואין מקום לנבואת עכו"ם, ונהרג.
- [כח] בלעם שטוף בזימה וטומאה לדמות ישראל לגוים, נהרג על ידי פנחס המקנא לקלקול הברית.
- [כט] כמשה בישראל דור דעה מקבל התורה, היה בלעם באומות העולם חכמים בספרים חיצוניים.
- [ל] מלכת שבא כח בלעם, בקשה משלמה את סוד הכשפים לעשות נגד רצון ה', והוא בעצמות בלעם שהפכו לנחשים.
- [לא] הבלא דגרמי הוא צמצום כוחות הנפש להבל, ומאפשר בנין הגוף, והוא מוחין דקטנות, וממנו אוב.
- [לב] העלאת אוב מצד הבלא דגרמי הרע, ונאסר שלא ידבק ברע, ובשמואל הצדיק היה מצד הטוב.
- [לג] הכהנים נדבקים בהבל הטוב, ומצד זה זוכים לרוח הקודש ולאורים ותומים.
- [לד] בעל האוב מתחבר להבל הרע ע"י חשק של זנות, ועולה הפוך, ולא בשבת, ורובן נשים.
- [לה] שערות הערוה מותרות שחוץ לגוף, ובהן העלאת אוב, איסור. ושל השחי לצד הגוף, ומשם נשמע הקול לשואל.
- [לו] גלוי אליהו ע"י הדבקות בהבלא דגרמי שלו, ולימוד תורה בשל משה, וכן בשאר צדיקים.
- [לז] מלכת שבא בקשה להדבק בהבלא דגרמי של בלעם, ושלמה גילה לה שזה ע"י זימה.
- [לח] מלכת שבא היתה שורש חשק הזימה, והיא לילית הגורמת קרי.
- [לט] לילית גורמת קרי דוקא לישראל. וביחיד שאז אין הקדושה בתוקף.
- [מ] יש לזימה שייכות עם טעם עוה"ב, ואת זה רצתה מלכת שבא מאיוב ושלמה, ולהיות לגבי בלעם כשלמה לגבי משה.
- [מא] ישראל לא יכולים לקלקל הברית, ולכן לשלמה יש חלק לעוה"ב ולבלעם אין, וכן נבוכדנצר.
- [מב] שורש ישראל דבקות בה', וענפיו תאוה, ומוזה נמשכו לע"ז, ואילו שורש הגוים זימה.
- [מג] אותו האיש פושע ישראל, נידון בצואה, פסולת תאוה המאכל, ויש לו שייכות לישראל.
- [מד] בלעם ששורשו בזימה נידון בשכבת זרע ואין לו שייכות עם ישראל, וטיטוס שורשו ברציחה.
- [מה] עומק ראשית המחשבה מגלה שגם העוונות מה', והנביאים לא השיגו זה בבירור.
- [מו] חכמים למדו מהסכמת ה' שלא לרפא את נבוכדנצר למנות את שלמה, ונענו שיש עוד נסתר מהם.
- [מז] לא די בהשתדלות בבנין הבית ושורש מדוד, כי חשבו שלא יכול לשנות שורשו בענין זה לטוב.
- [מח] אחר שהתברר שדנים מצד השורש ולא המעשים, אמר להם שאת השורש אינם משיגים.
- [מט] בזכות שלמה הבינו חכמים שיש נעלם לנעלם שהוא טוב, ולכן דרשו את כולם שיש להם חלק.
- [נ] מאחר ששלמה בן עוה"ב, הוכאה דעתו בזה, והוא מי ששלם בשורשו באמת, ונגד זקניו כבוד.
- [נא] שני פירושי נגד זקניו כבוד, כנגד עולם הפוך ועולם ישר בעוה"ב, והכל אמת.
- [נב] בתחילה חשב שלמה שהוא משיח וגדול ממה ויכול לתקן הרע בשורשו. ואח"כ הכיר שאינו יכול.
- [נג] וזוהי דרך נחש עלי צור, הרע שפועל בפעולת ה', שנפלאו משלמה, ומשה השיגם.
- [נד] מצרים פרצוף ראשון מחמשה פרצופים כתר דרע, ושם נתברר שורש נעלם דטוב שקרויים ישראל.
- [נה] מעשה בראשית שיש בורא ונברא, ומעשה מרכבה שהנברא מרכבה לבורא, והשיגו הכרה זו על הים, וישיגו לעתיד.
- [נו] רצון ה' בבבריאה שיהיה מקום לטעות נראה כנפרד מרצון ה', והמכיר שהוא רצונו מתקן שורש הרע כשעושה רצון ה' מגלה ששורש הרע טוב, וכשעובר רצונו נעשה שורשו הנעלם רע ונפרד מה'.
- [נז] מעבירה ברוח סערה וענן ואש נעשה שורש נגה רע, ובטוב מתגלה שהוא רצון ה' בקול דממה דקה.
- [נח] השתדלות נגד היצר מפני כבוד ה' זה מעשה בראשית, ועל ידה משיגים מעשה מרכבה. ומעטים משיגים מעשה בראשית מצד קליפת נגה.
- [ס] אדם הראשון שלא נולד מתאוה ידע מצד שורש תולדתו איך כל הנבראים מרצון ה'.
- [סא] מדת המלכות חשק ה' להראות מלכותו, ומוזה רבוי נבראים והתחושה שנפרדים.
- [סב] חשק האדם להשפיע הוא צלם אלוקים שבו, רק צריך לביוררים שאינו להנאותו.

- 166 גם כשלהנאתו דבוק בקדושה, בחינת קשר תפילין שמאחור, אבל אינו ברור כתפילין מלפנים. [סג]
- 167 אדם וחיה לא ידעו ברע כלל, ושיש הנאה נפרדת מרצון ה', ורק שורש ידיעה זו היה בהם. [סד]
- 167 החשק לידע טוב ורע הוא אחרון הכוחות אצל האדם, ואצל האשה הוא שורש בניינה וכל קומתה. [סה]
- 168 נחש שפיתת את חיה היה מקליפת נגה, שמשם החשק לידע טוב ורע, ומזה אפשר לבוא לרע גמור. [סו]
- 168 האדם כללות העולמות, ובפי מדרגת השגתו כן מידת דבקותו בה', והכרתו שאין דבר נפרד מה'. [סז]
- 169 כשהאדם בשלימות הוא מחבר את כל הפרטים למקורם, ומגלה שורשו הפרטי של כל דבר בעולם. [סח]
- 169 החשק לגרמיה ממדת מלכות אשת חיל, ושיתכונן ממש להנאתו זה אשת זנונים והסתת נחש. [סט]
- 170 נפילת הנחש היתה כשאדם בחר ברע, והפריד כוח הנחש מרצון ה', אבל לולא כן גם הנחש רצון ה'. [ע]
- 170 ביאת נחש על חיה גרמה שתדע ברע, ובמקום להכיר שזה מה', החלה להתגבר נגד הרע. [עא]
- חיה הוסיפה על איסור ידיעת הרע גם איסור התבוננות, וכשעברה עליו ונשארה במדרגתה נגררה לעבור גם על איסור הידיעה. [עב]
- 171 משנכנס חשק ידיעת הרע באדם וחיה חששו שתאווהם נפרדת מה', וע"י הבושה והיראה מגדירים תאוותם. [עג]
- 171 אחר שבחר אדם לדעת רע, נעשה הרע רע גמור, והתפשט לג' עולמות מעשה גופני, ונגה כנגד אצילות ידיעת הרע. [עד]
- 172 קליפת נגה אינה רע גמור, אלא תלוי בכוונת הנהגה. ובעוה"ז לכל אחד יש כוונת הנאה לעצמו. [עה]
- 173 בכל דור יש לפחות אחד שיודע שאין נפרד מה', ובזכותו קיים העולם, והם ישראל באומות. [עו]
- 174 בגלל ידיעת הרע צריך בירורים על הפעולות הרעות שאינן נפרדות מרצון ה'. [עז]
- 174 על ידי התשובה שבה גם פעולת הרע ומתבררת כרצון ה', ושהכל היה לטובה, גם דרך נחש עלי צור. [עח]
- 175 ההשגה שידעת הרע היא מרצון ה' אינה בשכל חיצוני אלא קנין גמור בלב, ואז מתמתק שורש הרע. [עט]
- 176 דוד המלך הגיע למדרגה זו. [פ]
- 176 כנגד דעת דמשה, יש ברע רק פרעה כתר דרע, כי אל אחר אינו עושה פירות, וזה התברר במצרים. [פא]
- 177 לוא היה דעת לרע ופירות לאל אחר היה מתרבה תמיד, והיו כולם חושבים עצמם אל. [פב]
- 177 החושבים עצמם אל זה מצד היותם ראשית גוים (המון), או ששולטים בקומה שלימה של ישראל (פרעה), או שהם מישראל (אותו האיש). [פג]
- 178 בזכות שלושה אבות זכו לחירות ותיקון שלושת עולמות מעשה הרע, אבל לא לתיקון השורש. [פד]
- 179 כיוון שלא היה תיקון שלם נשאר פרעה וכל מי שאינו בכור, אבל התברר שורש ישראל דבוק בטוב. [פה]
- 179 בירור דבקות ישראל בשורשם שלמעלה מן השכל ע"י השתיקה ואתם תחרישון. [פו]
- 180 כל יסורים מצד צמצום ההשפעה, וקריעת ים סוף היתה מצד יסוד דקטנות. ואז פרעה הקריב. [פז]
- 181 גוף אדם אחר החטא מעור הנחש, הוא הכלי המגביל אורו יתברך. [פח]
- 181 לבוש אדם קודם החטא היה מצד מעשיו הטובים ולא מצד הידיעה ברע, ולכן נקרא כותנות אור. [פט]
- 181 [הוא לבוש ציפורניים שהם מהאב, ולא עור שהוא מהאם]. [צ]
- 182 הידיעה ברע מצד הגוף שמאב ואם שנכנס ע"י תשוקת התשמיש בעטיו של נחש. [צא]
- 182 תיקונו הגוף במיתתו וביטול הנאותיו. ובעתיד יהיה המשכא דחיויא בלי מדרגת היציאה לפועל, ותהיה ידיעת הרע רק בכח, ולא יצטרכו למות. [צב]
- 183 בעת הלידה מתלבש אור הנשמה בעור הגוף משכא דחיויא, ומזה צער הלידה. [צג]
- 184 ג' מתנות ע"י יסורין, תורה כנגד הכרת אתה, א"י - אני, ועוה"ב - הוא, שאז יתברר השורש הנעלם. [צד]
- 185 גם עוה"ב כבר נתן, והיא החיות שבלב, ולפעמים אדם מרגיש אותה ושמה בה'. [צה]
- 185 שבת מעין עוה"ב ואז מתענגים על ה', ותפילין מעידים שכל שמחתנו לשם שמים, ושניהם אות. [צו]
- 185 ג' מתנות בעוה"ז יש להן משכא דחיויא, תורה - הקלף והאותיות, ולעתיד תהיה תושב"ע שלימה. [צז]
- 186 משכא דחיויא של ארץ ישראל הם תאוותיה וחמדותיה. [צח]
- 187 משכא דחיויא של עולם הבא הוא הטעימה מעין עוה"ב, וכעין הקטורת שנתון בתוכה סם המות. [צט]
- 188 כל ישועה מלובשת במשכא דחיויא, ולכן קודמים לה יסורים, וכיוון שהיא בקטנות יש עמה טעות. [ק]
- 189 הטעות מיסוד דקטנות היא כדם לידה, וכשיתקן המשכא דחיויא לגמרי תהיה הלידה בלי יסורים. [קא]
- 190 רשב"י חשש מגילוי סוד נחש עלי צור, כי צריך לרדת למדרגת הקטנות ועלול לשאול ולהענש. [קב]

- 190 [קג] וכן משה חשש שמא אין אמונתו שלמעלה מהשכל שלימה, וברדתו לסודות הקטנות יבוא לשאול.
- 191 [קר] הצור הוא הבאר, בזכות מרים בסוד דוד והתפילה, ובפעולת משה רזא דתורה.
- 191 [קה] הפכים אלו תורה ותפילה, השתדלות והכרה שהכל מה', הם ידיעה ובחירה, ואצל ישראל מתאחדים.
- 191 [קו] [ביאור המגדל הפורח באויר הוא כנסת ישראל שתלויה בה', ושאלו על חלק דוד לעוה"ב והתברר
אוצר החכמה] [כח"י 1234567 בחיי שלמה].
- 192 [קז] רק אחר השתדלות בדברי תורה מגיע לתפילה להכיר שהכל מה'. אחרת תפילתו סיהרא בלא שמשא.
- 193 [קח] משה מנצח החויה בהשתדלות, ע"י התורה וכיבוש היצר.
- 193 [קט] אחר ההשתדלות זוכה ליראת שמים ולהכיר שהכל בידי שמים, וזו מדרגת מרים ושלמה.
- 194 [קי] הבאר היא מרים, והמים הם ההשתוקקות לה', ומשה המשיך אותם לכל ישראל ע"י ההכאה, ואז
אוצר החכמה עמד על סוד דרך נחש עלי צור.
- 194 [קיא] משחרב בית המקדש אין נבואה, אבל אפשר לשמוע בדיבורי בני אדם קלא דהדרא מקול ה', והוא
אוצר החכמה דרך אחוריים.
- 195 [קיב] כל דיבורי בני אדם הם קלא דהדרא, אבל ניכר רק בדיבור חריג, או בשוטה ותינוקת שלא מכוונים.
- 196 [קיג] וכן בדברי חכמים שמכירים שהכל מה', אבל נדמה כדיבור שלהם, ולכן אינו כנבואה.
- 196 [קיד] דברי חכמים גדולים מנבואת תינוקות ושוטים, כי הם יודעים ומכירים שדבריהם מה'.
- 197 [קטו] תלמוד בבלי הוא קול ה' במחשכים, וכן ארמית היא קלא דהדרא מלה"ק, וממנה שאר השפות.
- 197 [קטז] בכל אחוריים לארץ ישראל.
- 198 [קיז] יריחו אחוריים לירושלים.
- 198 [קיח] מצד אחוריים שביריחו ובבל באים הגרים והחורבן.
- 199 [קיט] גרים מדרקקים במצוות ומתרחקים מתאוה ולגרמיה עד הקצה של רציחה וע"ז, ולכן קשים לישראל.
- 200 [קכ] במתנת תורה וארץ ישראל היו גרים ובראשם יתרו ורחב.
- 200 [קכא] מתנת עולם הבא כשיתוקן חטא לשון הרע, ואז לא יהיו גרים.
- 201 [קכב] תושב"ע היא אחוריים של תושב"כ, ולכן ר' עקיבא מגרים יסודה. והיא ברוה"ק הגדולה מנבואה.
- 201 [קכג] המחשבה היא הגבוהה ביותר, אבל כיוון שהיא מאחוריים נסתרת ובמדרגת הוא.
- 202 [קכד] עדיפות הנבואה שהיא במדרגת פנים בפנים ואתה, ואין בה טעות, וזו מדרגת משה.
- 202 [קכה] השגת ר' עקיבא מצד המחשבה ומזה המחלוקות, כל אחד לפי שכלו, והלכה למשה מסיני אין מחלוקות.
- 203 [קכו] ר' אליעזר ורב יוסף מהלכה וקבלה ואין הלכה כמותם, ור' עקיבא מחדש ע"פ השכל ומחדר את תלמידיו.
- 203 [קכז] במעשה מתבטל השכל להלכה, אבל במחשבה השכל דברי אלוקים חיים גם נגד ההלכה.
- 204 [קכח] רבי אליעזר במדרגת סיני, [והוא מתוקן בברית המעורר כמשה רבינו ומשיג תורה שבכתב].
- 205 [קכט] מצד בת קול מהשמים הלכה כר' אליעזר. ומצד עומק המחשבה הלכה כבית הלל.
- 206 [קל] בעוה"ז אין לחלוק על נבואת משה המבוררת, אבל לעתיד גם עומק המחשבה יהיה מבורר.
- 207 [קלא] חכמת שלמה התבררה ע"י נביאים ולכן היא במדרגת כתובים, אבל לא התבררה כנבואת משה.
- 207 [קלב] מדרגת תושב"ע למטה מכתובים, כי תחילת הלימוד בהשתדלותו, כאילו היא חכמתו ואינה מה'.
- 208 [קלג] ברכה לפני לימוד תורה היא ההכרה שכל הלימוד מה', ואז זוכה שתהיה תורתו, ומורישה לבנו.
- 208 [קלד] זו גם מדרגת א"י, ותורתו של משיח שיגלה שכל דיבורי ישראל מה' ונקראים תורה.
- 209 [קלה] תפקיד הגלות לברר זה, ונמשכת כל עוד לא התברר. והיגיעה במדרגת בת, וכשמכיר שדבורו תורה - אחות, וכשמעורר קול ה' ומעשהו כנגדו - אם.
- 210 [קלו] קול תורה ותפילה מעוררים קול ה' כנגדם, קול תורה משובח יותר, וקול תפילה חזק יותר.
- 211 [קלז] מעשים טובים עד מדרגת אחות, אבל להגיע לגן עדן העליון, מדרגת אם, זה ע"י ידיעה שהכל מה'.
- 212 [קלח] מדרגת אם היא פרשת דרכים, והוא ידיעה שהצלית במעשיו או בהרגשת ליבו או מחשבתו.
- 213 [קלט] בג' מדרגות מחשבה דבור ומעשה יש מחשבות, ומחשבת המחשבה נעלמת.
- 213 [קמ] בירור המעשה ביום המיתה, הלב ביראת חטא, והמחשבה ע"י אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא.
- 214

- אוקמי גרסא שתתקיים בידו ע"י חיבור המעשה בשורש המחשבה, וזה אליבא דהלכתא וע"י סייעתא דשמיא. **[קמא]**
- בני יהודה ודוד כווננו הלכה והתקיימה תורתם ומלכותם, ובני גליל ושאוול לא. **[קמב]**
- שאוול כדוד זכה לחמש מדרגות בגבורה ולימוד תורה, ורק ה' של הגילוי במעשה אינה ממדרגתו. **[קמג]**
- לכן כששאוול נצח לא רומם את הרשעים, כי לא הכירו מדרגתו מתוך נצחוננו, ולא התקיימה מלכותו. **[קמד]**
- דוד בנצחוננו גילה מדרגתו, וכן בראייתו נזכרים בלימוד ומקיימים למעשה נגד היצר המשיכה. **[קמה]**
- ^{אוצר החכמה} [השכחה ע"י שבירת הלוחות, ועל זה יישר כח, שגם בהעלם ושכחה אין נפילה גמורה.] **[קמו]**
- הרואה דוד או משיגו מושפע מכוחו והבלא דגרמי שלו לאוקמי גרסא, ואז שמח. **[קמז]**
- דוד לא הגיע למדרגת אם בשלימות בחייו, ומשה היה במדרגת שמים, ולא ארץ שדבקה בשמים. **[קמח]**
- גם סייעתא דשמיא זו היא במשפט, וכבני חיי ומזוני שתלויים במזל, ובכל זאת מועילה השתדלות. **[קמט]**
- מדרגות הסייעתא דשמיא כמדרגות רוח הקודש, ואפשר לזכות לסייעתא ע"י התחברות לצדיק אחר. **[קנ]**
- הנבואה מהשתדלות בדיבור ומעשה שעולים למקומם, וזוכה שמדבר ונגלה שהדיבור מה'. **[קנא]**
- רוח הקודש מהאין דגוף שהוא ההבלא דגרמי, ולכן הוא מנוקבא. **[קנב]**
- ^{אוצר החכמה} מצד הגוף ההשתדלות במחשבה, והמעשה תלוי בסייעתא דשמיא, ומצד הנפש המחשבה מתוקנת וההשתדלות בהגדרת המעשים. **[קנג]**
- הגלות והצער מצד שאין ג' ראשונות מבוררות, והשמחה והאור בהשתדלות בד' תחתונות. **[קנד]**
- הגוף והנפש מחוברים, ולכן כל העשר מדרגות בידי שמים, ומצד היראת שמים כל העשר בידי אדם. **[קנה]**
- משה רבינו השתדל רק בשבע תחתונות דנפש, ודוד בשלוש ראשונות דגוף להדביקם בשל נפש וע"י זה השיג רוח הקודש בזכות. **[קנו]**
- גם שלמה המלך השיג רוח הקודש בזכות תיקון שלוש ראשונות. ביאור המעשה שלמה והנשר. **[קנז]**
- ו' תחתונות הם כוחות הגוף, וה' הפיל בהם את ג' הראשונות, השורש הנעלם דבוק למעלה, ומח ולב הם נופל וגלוי עיניים, כוחות הקטרוג שברא ה'. **[קנח]**
- עזא נגד הלב, ועזאל נגד המח, וברדתם למטה להסית נעשו רע גמור ע"י בחירת האדם ברע. **[קנט]**
- אסטהר למדה שם שעולים בו, ולא חטאה ובחרה בטוב, והיא הטוב שבנוגה, ונקבעה בכוכבי הלכת. **[קס]**
- [כיוון שמשם יניקת הגוים עשוה עבודת כוכבים, ורבן גמליאל רצה לתקן בהגדרה ודברי תורה.] **[קסא]**
- הקב"ה קשרם במידת דוד, שכל פעם שמנסים להתפשט בלי גבול, נפרד מהם השורש והופך לטוב. **[קסב]**
- עזא והתאוה בחושך גמור, ועזאל וחכמות חיצוניות באור קצת, ומשתלבות רק עם כפירה. **[קסג]**
- שלמה ששעבד כל נסתרותיו לה' יכל למשול בהם, וביקש להעלות כל חמדות וחכמות עוה"ז לה'. **[קסד]**
- ה' עזר לשלמה ע"י רוח"ק ועלים שהביא הנשר לעמוד על שורשי הרע ולהעלותם. והרע חשק לינק מהטוב ע"י הדבקות שלמה בו. **[קסה]**
- שלמה ירד בעצמו לתרמוד ללמוד החכמות ולהעלותן, והוא מקום שורש ממזרות ועזות פנים ומות. **[קסו]**
- לעתיד לבוא יתקן ה' גם שורש זה. **[קסז]**
- מגיחון התאוות, וממנו השביל להעלותן, ולכן כשהתחיל שלמה לינק משם רכב על פרדה לתקנה. **[קסח]**
- ממזרות תרמוד מצד עבדי שלמה, שתיקן כח ההשפעה, אך לא כח ההבדלה שממזרי ישראל נטהרים והגוים מתבטלים. **[קסט]**
- וכן מצד שעינו בנות ירושלים, ולעתיד כשתתברר טהרת הממזרים יתברר שלא היתה טומאה כלל. **[קע]**
- תרמוד בקשו לערב גוים בישראל, הם אחוריים דהר סיני המבדיל בין גוים לישראל. **[קעא]**
- יום טוב של חורבן תרמוד יהיה בט"ו באב, ואז יתברר היחוס ותחזור שכניה לישראל. **[קעב]**
- שורש הנעלם של האשה בתאות ניאוף, ולכן מעדיפה אותו על פני מילוי תשעה קבין של עשירות. **[קעג]**
- כח החסרון באשה, ושורשו הנעלם הוא בהתפשטות, וט' קבים שלו תמיד בחסרון, וזה תאוה ושאוול. **[קעד]**
- בבל ראשית גילוי הרע של שורש הנעלם שהוא מצרים, שמהתפשטותו יכול לצאת רק רע. **[קעה]**
- שלמה חשק שתתגלה התפשטות הטוב ברע, ואהב את בת פרעה, והיה חסר בגבורה והגדרה. **[קעו]**
- בארבע שעות שישן שלמה ועיכב תמיד של שחר בירר מצידו שדמיונותיו אמת והם הכנה לקרבן. **[קעז]**
- בירורו לא היה נגלה עדיין לכל העולם, שלא התברר הדחילו שהוא מצד אימא, ולכן הוכיחו אותו. **[קעח]**
- אחר שמצידו בירר, רצה שתהיה התפשטות מלכת שבא ממנו וטובה. ולכן נבוכדנצר נקרא עבדי. **[קעט]**

- 237 [קפ] וזה הועיל שלא יוכל לבטל קדושת המקדש, אבל לא שיקרא בן ותשוב חכמתה למקורה.
- 238 [קפא] דניאל חנניה מישאל ועזריה צאצאי שלמה העלו טיפיו שבנבוכדנצר, ולמדו חכמה חיצונית ולא נטה ליבם.
- 238 [קפב] והיו נגד ד' מדרגות של ט' קבין, ולכן היו סריסים, שאין התפשטות. ודניאל הרביעי כנגד שלמה.
- 238 [קפג] [חזקיה ביקש להעלות טיפי שלמה, ולתקן השינה והדמיון, וגם הוא חסר בהגדרה ויראה.]
- 239 [קפד] יום טוב של בירור יחוס בבל והצלה משאול נעשה ע"י אנכה"ג, והוא יום הכפורים, המכפר השורש.
- [קפה] תרמוד מישון והרפניא הם פרות ישות הרע, ובהרפניא שהיא הגמר הפרות טובים משום נחמת ממזרים שלעתיד לבוא.
- 240 [קפו] שלמה ביקש לנחם ממזרי הרפניא, ופנה להתחיל בתרמוד, ובתלמוד ניחמום כשפסקו שייטהרו לעתיד לבוא.
- 241 [קפז] מפסיקת הלכה זו חרבה תרמוד, ונותר רק הצד שאינו רע גמור, ועליו הביט שלמה ורצה לתקנו.
- 242 [קפח] כשירד שלמה למקומות שפלים לתקן נדבק בשורש נעלם אור מקיף שלו, וזו טבעת שחקוק בה שם.
- 242 [קפט] הראו לו משמים שגם בלא האור מקיף ימצא אור גדול, ואח"כ החזירו לו הטבעת אבל לא הנשר.
- 243 [קצ] השגת דוד במלחמה והגדרה, ושלמה ירש ממנו מלידה בלא מלחמה, ולכן זכה להתפשטות.
- 244 [קצא] וכן מאכל שלמה שהיה כדוגמת קרבנות היה בהתפשטות. [וכן נחמיה, שהיה מדרגא דשלמה.]
- 245 [קצב] הרי אלף הם כנגד אלף דור, עזי פנים שנשתלו בכל הדורות, והם כלי לדברי תורה.
- 246 [קצג] החציר הגדל שם הוא המלאכים, והוא מוזן נפש בהמית. וזה מאכל שלמה שרצה לתקן עזות הפנים.
- 246 [קצד] דומם רע גמור ולכן אין ממנו מאכל אדם.
- 247 [קצה] מאכל אדם הוא עבודתו בעולם הזה, ולכן בתיקון הדומם אין השתדלות, ויהיה ע"י משיח.
- [קצו] המדבר כנגד שורש הנעלם אסור באכילה. דוד זכה להגיע מדומם למדבר, ודואג ירד ממדבר לדומם ברציחת הכהנים ונקרא עמלקי.
- 247 [קצז] בחורבן בית ראשון עלה דואג למדרגת צומח, בחורבן שני לחי ונאכל ע"י אמו, ובריש לקיש נתקן וניצל מאכלי אדם. ושלמה ומשיח משיגים מדרגה זו בהשתדלותם, שבה מותרים לעשות כרצונם.
- 248 [קצח] גם לשמשון היה תוקף זה וחשב יעקב שהוא משיח, אלא שהיה מלידה. [גלית נגדו, גבור ועז פנים, ונוצח ע"י דוד, ואז התחלת מלכותו.]
- 250 [קצט] דן שורש הנעלם, ויהודה סוף מעשה ומחבר בהשתדלותו לשורש הנעלם, וזהו מיתוקו של דן.
- 250 [ר] בהריגת גלית זכה דוד לגבורה והשיג שורש הנעלם בהשתדלותו, ואז נטרד דואג.
- 251 [רא] דואג נטרד בהריגת הכהנים שהיתה כרצון ה', כפי מדרגתו בשורש הנעלם שלא בירר בהשתדלותו.
- 252 [רב] גם ריש לקיש התנסה ברציחה, ור' יוחנן טעה בו ששורשו רע, ובירורו היה כשניצל מלודאי.
- 252 [רג] נעלם דנעלם גדול מנעלם, וכן לודים ולסטים. [וכן בקדושה רבי יוחנן וריש לקיש, יוסף ודוד.]
- 253 וכשנמסרו לודים ביד ריש לקיש התברר שורשו.
- [רד] אכילת ריש לקיש כשלמה וכקרבן, ובמותו הניח קב תבלין, מדרגה תחתונה מקב שלו, ואין בנו יורשו.
- 254 [רה] בלידת אדם מתפשט בעולם קול כחו הפרטי, ובמותו קול לעורר אחרים להוושע ע"י כחו.
- 255 [רו] לכן הלכה ככתראי, כי הם משיגים גם דעות הקודמים. [מאביי ורבא, זמן החושך שממנו הקולות.]
- 256 [ריז] כשמשיג הבלא דגרמי שלו, זוכה לקול ודיבור דנבואה כדור ושלמה. אך בלא שורש הנעלם הוא במדרגת בת קול.
- 256 [ריח] כשמשיג דברי תורה בחכמה הדבוקה בשורש הנעלם, נקרא גם כן נבואה.
- 257 [ריט] הכתובים מצד השגת שורש הנעלם. תושב"ע מצד השגת קול ודיבור שנמוכה, אבל ביתר התפשטות.
- 258 [רי] ירושת הבן מאביו היא מחכמת הלב המתפשטת, ולא מחכמת המוח. וכן ריה"ק שירש שלמה מדוד.
- 259 [ריא] אל אחר וחכמת הגוים כמי רגלים שהם משורש הנעלם דרך המוח בלא חיבור ללב, ולכן לא מוליד.
- 259 והם מלכין קדמאין שלא היו אפין באפין ומתו.
- 260 [ריב] אחר המבול ניתנה הקשת, שאין בכח החטאים לבטל ההשפעה. וזה ע"י קשירת עזא ועזאל.
- 261 [ריג] מאדם עד נח דרך ארץ שקדמה לתורה, והמצוות הם ההכרח, ודי בהכרח קונו במדת דרך ארץ.
- 261 [ריד] מנח עד אברהם קומת התעוררות לתורה, והחל בגבורת ה' במבול וקשירת עזא ועזאל.

- מצד תורה מן השמים אכילת בשר להשיב נפש הבהמית. משכן משה התקדש ע"י גבורות רעות, והיה זמני, ומקדש שלמה הגבורה בנסתרות, במת ולב, והוא קבוע. [רטו]
- 262 בכניסה לא"י התקדש במיתת משה ואהרן, כי עוררו לב בנ"י שבו המרכבה, לשעבד לה', בהכאה ולא בדיבור. [רטז]
- 262 האבות הם המרכבה של כלל הדורות, וכל ראש דור הוא מרכבה בדורו, וכל אחד משיג כפי מדרגתו. [ריז]
- 263 השגת אדם בה' כפי השגתו המצומצמת, וזה נקרא אצילות. וכן השגת מידות ה' כפי מה שהוא אדם. [ריח]
- 264 דמות אדם שעל הכסא בכל דור כפי הדור, וכן בכל חבורה ובכל יחיד. ופרטי הדמות כפי איבריו. [ריט]
- 264 במחשבה אין רע. ובדיבור יש, ותיקונו שיהיה פנים בפנים לכבוד ה' ולא אחוריים, וזה סוד תושב"ע. [ריכ]
- 265 דוד בחינת תפילה אף כשאינו מתכוין והשיג הבל שלו. ושלמה בחינת תושב"ע, ששלימותה תהיה לעתיד, ולכן השיג רק הבל אביו. [רכא]
- 266 משה הוריד תושב"כ, תיקון חטא אדם במעשה, שעיקרו מה'. מדוד תושב"ע, תיקון חטא חוה בדיבור. [רכב]
- 267 עיקר ההשתדלות בתיקון הדיבור, והסיעתא במה שחטאו ע"י הקלא דהדרא, בהשגת הבל אחרים. [רכג]
- 267 ע"י הכאת הסלע מתו אהרן ומשה, וזכו ישראל להכנס לא"י, אך עדיין צריך יסורים לתקון משכא דחויא וקול נחש. [רכד]
- 267 שלמה חשב שמצד מדרגתו העולם מתוקן ואין נחש ויסורים. [רכה]
- 267 שלמה חשב שכבר קלט כל החכמות, ואין צריך השתדלות בהגדרה. ובאמת זה היה חסרונו. [רכו]
- 268 מחסרון זה היה כח לבבל להחריבו. ובאמת בימיו לא היה קול נחש דבק בקול אדם מהכאה. [רכז]
- 269 התפשטות שלמה נראה כאשה המקדימה טבילתה, והבירור בבבל ששם היראה. לכן עזרא כהן גדול תוקף היראה עיקר לגבי נחמיה מלך תוקף האהבה. [רכח]
- 269 בבית שני חטאו בהתפשטות עוד יותר, והיו עבדים מלכים וכהנים, וגרמו חורבן. [רכט]
- 270 בגלות אדום תוקף הגבורה עלינו לברר טהרת היראה, ולכן פנחס בא קודם משיח, לברר בני לוי. [רל]
- 271 וממילא אחר בירור היראה תתברר האהבה בביאת משיח בן דוד.

הדפסה בראולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה

קומץ המנחה >מהדורת הר ברכה< רבינוביץ, צדוק בן יעקב הכהן עמוד מס': 133 הודפס ע"י אוצר החכמה

תוכן קומץ המנחה

הוצאת החכמה

חלק א 275-304

- 275 נאמר זירוז בעולה כיוון שבאה על ביטול עשה שהוא מצוי ולכן יש בה חסרון כ"ס. [א]
- 275 ראייה מרחוק, שזיקי המוחש מגיעים לעין, והבטה מקרוב שזיקי הראות יוצאים אל המוחש. [ב]
- 275 הניצול מהרהור עבירה זוכה להנצל מעבירה ומחשד ששגגותיו ודונות. [ג]
- 275 לימוד תורה הרבה הוא מצד החכמה שניתנת באדם משמים, ועל כן אין להתהלל בו. [ד]
- 276 הפורש מלימוד תורה הריהו כעובר מאור לחושך, שאינו רואה דבר, ולכן קשה מכולם. [ה]
- 276 ענין השכר בעולם הבא, שמורכב מעטרותיהם בראשיהם ומנהנים מזיו השכינה. [ו]
- 276 מדרגות לימוד תורה - שלא להלכה, במקום שליכו חפץ, הנצרך למעשה. כנגד הנושא אשה - לשם ממון, לשם יופי, לשם בנים. [ז]
- 277 נפש, גוף, רכוש וחברים כנגד חכם, גבור, עשיר ומכובד. והיחס בין עוה"ז ועוה"ב על פיהם. [ח]
- 277 ככל שהאדם שאינו לומד תורה שייך יותר בתורה - כך הוא שונא יותר את תלמידי החכמים. [ט]
- 277 בעולם הזה מעורב רע בטוב, והדרך לציבור כבית הלל, ולעתיד לבוא הכל טוב והלכה כבית שמאי. [י]
- 278 לא די להמנע מעבירות, צריך גם להוכיח הרשעים, עד שידע שאינם מקבלים. [יא]
- 279 משה שקיבל אור פניו מה' - כחמה, יהושע שקיבל ממושה - כלבנה שמקבלת אורה מהחמה. [יב]
- 279 שמחת האב בלימוד בנו, וצער האם בביטולו. [יג]
- 279 היצר הרע מסית לאדם שהעבירה מצוה, או שבמותו יכרח מעונש. [יד]
- 279 התורה מצילה מעניות. [טו]
- 279 בתחילה חוטא לשם מעט טוב שנראה לו שיש בחטא, ולבסוף חושב שהחטא טוב. [טז]
- 280 תורה שבכתב בכל העולמות, ותורה שבעל פה שייכת רק בישראל. [יז]
- 280 ליקוי לבנה סימן רע לישראל, לעומת ליקוי חמה סימן רע לאומות העולם. [יח]
- 280 ארבעה מיני ליקוי חמה כנגד ארבעה חטאים וכנגד ארבע מידות באדם. [יט]
- 281 ביאור שלושה שמות לאדם, ועדיפות השם שקרא לעצמו. [כ]
- 281 עדיפות לימוד תורה וקיום מצוות שאין בידי אחרים לקיימן, על מצוות שבידי אחרים לקיימן. [כא]
- 281 ביאור בת פלוני לפלוני, מצד שאביה רשאי לקדשה, ומצד חשיבות היחוס של הכלה. [כב]
- 281 ביאור ברכת השובע וברכת השלום. [כג]
- 282 חיבור של צדיקים עם רשעים הולך אחר הרוב. [כד]
- 282 ביאור מחשבת פרעה שיכביד העבודה ולא יבקשו לצאת. [כה]
- 282 השמש והירח ותנועותיהם כמשל לאומות העולם וישראל והצלחתם. [כו]
- 282 ביאור הפסוק את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם. [כז]
- 282 מבאר מאמר חז"ל שנתנה תורה משולשת לעם משולש על ידי שלישי, ביום שלישי, בחודש שלישי, על שלוש מדרגות - תיקון חטאי העבר, מניעת חטא לעתיד ותוספת קדושה ומצוות. [כח]
- 283 יום ולילה כנגד תורה שבכתב ותורה שבעל פה. [כט]
- 284 אריכות ימים בחוץ לארץ בבתי כנסיות. [ל]
- 284 באור הכל לטובה על דרך רפואה. [לא]
- 284 המציאות האמיתית כפי דמיון האדם. [לב]
- 284 פתי מאמין לכל דבר, ואינו אויל. ובאמונת האמת הפתיות מועילה. [לג]
- 284 בהתהוות החטא בתחילה יצרו אונסו ואחר כך רוצה בו, או מואס בתורה מרצונו ועל כן אינו יכול להתמודד עם יצרו. [לד]
- 285 פלס כנגד שכר העבירות ומאזניים כנגד שכר המצוות. [לה]
- פרשת במדבר.
- 285 הקדים בפסוק המקום והזמן הכלליים לכל הדורות לפני המקום והזמן המיוחדים לדור המדבר. [לו]
- 285 בלויים מנו גופים ולא לגולגלותם, מפני שמנו מכן חודש הקטנים שראשם אינו ניכר. [לז]

- 285 [לח] שלושה שמות לכהנים - מאבותם, מאחרים ומתולדתם.
- [לט] נדב ואביהוא דרשו טעמא דקרא ולא נישאו שלא להוליד רשעים, ולפיכך כשהורו הלכה לפני משה על ידי עשית מעשה נחשב להם לעוון ומתו.
- 285 [מ] מבאר מדוע זמן הטובה נכתב וזמן הרעה מוסתר.
- 286 [מא] מוסיף לבאר מאמר חז"ל (שהתבאר לעיל אות כ"ח) על מחשבה דיבור ומעשה.
- 286 [מב] חשיבות היוחסין שכשיחטא ישאו אבותיו בכפרת עוונות.
- 287 [מג] עבר ושנה נעשית לו כהיתר עד שהיצר הרע אינו צריך להסיתו על עבירה שכבר שנה בה.
- מגילת רות.
- 288 [מד] הצרות במגילת רות היו צורך הגאולה, ולכן נמשכות אחר התכלית הטובה.
- 288 [מה] התורה היא תורת חסד ומגילת רות חסד ולכן קוראים רות בחג מתן תורה.
- 288 [מו] סברת אלימלך ביציאה מהארץ וחטא בניו בהשתקעות במואב.
- 289 [מז] שירים נקרא אף אם נשאר הרוב כמנחות. ומיתת צדיקים מכפרת כקומץ.
- 289 [מח] סימן היה לנעמי שנגמר הרעב מהרוכלים המוכרים תכשיטי נשים.
- 289 [מט] השיבה לארץ יהודה מצוה, ולכן הלכו אף ביום טוב.
- 289 [נ] על פי דין היה על נעמי לשלם כתובת כלותיה מהשדה שנשארה, והן מחלו לה.
- 289 [נא] רות התגיירה שלא לשם ממון, שררה או איש, וזכתה לשלושתם בבכז.
- 289 [נב] נאמר על רות ששבה לארץ יהודה, כי לגודל צידקותה כאילו נולדה ישראלית, או שהיא נשמה ישראלית שהתגלגלה במואב.
- 289 [נג] רות המואביה הקדימה להתגייר לפני נעמה העמונית, ולכן זכתה שער שלמה רק מזרעה.
- פרשת נשא.
- 290 [נד] נשיאת ראש נאמרה בנוטלים חלק בארץ או במי שהתרבו מאד.
- 290 [נה] הקדים למשפחותם במנין שבטים שנחלו למשפחותם, או במנין בני לוי העובדים לפי משפחות.
- 290 [נו] סמיכות המעכב מתנות כהונה לסוטה מצד העניות ששניהם גורמים.
- 291 [נז] תחילה יצר הרע מראה העבירה כהיתר, ולבסוף כשנמשך עובר אף שיודע שאסור.
- 291 [נח] זיווג הסוטה למעכב מתנות כהונה מצד ששניהם חוטאים למרות העונש הגלוי שעתידי לקבל.
- 291 [נט] נימי הכינור בעולם הזה שבעה כנגד ימי הבנין, לימות המשיח שמונה כנגד הבינה, ולעתיד לבוא עשרה מספר שלם.
- 291 [ס] האדם חסר - צריך גם איסורים וגם מצוות, והזמן שלם - די בסור מרע, שס"ה ימים כנגד איסורים.
- 291 [סא] כשהיצר מסית לעבירה - התורה תבלין, וכשמסית לביטול תורה - ברכת "הערב" מועילה.
- פרשת בהעלותך.
- 292 [סב] התאוננו בליבם, ועל כן העונש היה רק בסילוק ההשגחה.
- 292 [סג] הזמן בנס, ומנכים מזכויותיהם, לכן העדיפו מאכל מצרים שהיה טבעי ובקשו בשר שהנס קטן יותר.
- 292 [סד] בכח משה להוריד מן כרצון הצדיקים, אבל בשר כרצון הרשעים - רק על ידי צירוף הזקנים.
- 292 [סה] את הדגה וגו' את הקישואים, פירוש את הדגה עם הקישואים. ודגים בכלל בשר.
- 292 [סו] עבירה בתאות אכילה גוררת עבירה בתאות עריות, שהיא ממינה.
- פרשת שלח לך.
- 293 [סז] מחלוקת רש"י ורמב"ם בצאתו מהכרך אם מתפלל על המשך הדרך או מודה על השהות בכרך.
- 293 [סח] משה בירך את יהושע שתהיה בו גאולה לעמוד נגד המרגלים.
- 293 [סט] ייחס מטה מנשה ליוסף שלא נחשוב גנותו מכך שהתאחרה כתיבתו.
- 293 [ע] המרגלים נשאלו על כלל המדינה, הערים והשדות, ועל הפרות שטובים בחום ועל העצים בקור.
- 293 [עא] סר צילם - לחלוטין, ואינו חוזר ומתארך, או כאדם שעומד למות. לחמנו הם - מוסב על חלב ודבש.
- 294 [עב] מחילת חטא המרגלים כמחילת העגל, שמעניש לסירוגין. וימלא כבוד ה' שלא יאמרו מבילתי יכולת.
- 294 [עג] ביאור דעת רבי עקיבא שהמקושש ידע שימות וכיוון לשם שמים. והקושיה משיטתו במקום אחר.

פרשת שלח לך.

- 294 [עד] משה נמשל לשמש ואינו נפגם בחטאי ישראל, יהושע נמשל לירח ופרנס לפי הדור.
- 295 [עה] קרח סבר שכולם קדושים וכנגדם כל טלית תכלת, והאמת שבני עליה מועטים ורק חוט אחד תכלת.
- 295 [עו] טען שהצטרפות כל ישראל עדיפה על משה ואהרן הקדושים, וכן ספר תורה עדיף על מזוזה.
- 295 [עז] טען שמשה נמנע מלהשפיע נבואה לכל ישראל, אף שראויים, כדי להגדיל כבודו.
- 296 [עת] דברי משה 'אשר לו', 'הקדוש' ו'אשר יבחר בו', כנגד מלוכת משה, נשיאות אלצפן וכהונת אהרן.
- 296 [עט] קרח לא הסתפק בגדולתו, ואם כן גם בגדולת אהרן לא היה מסתפק, כאותו האיש שנדמה לאלוה.
- 296 [פ] טענת דתן ואבירם שמשה הרע להביאם מארץ מיושבת למדבר, ורק ניקור עיניים רעה גדולה יותר.
- 296 [פא] ד' אמות של הלכה כנגד קומת אדם או רשותו, או כנגד ארבעת חלקי הלימוד.

פרשת חוקת.

- 296 [פב] בדיבור לסלע היו יוצאים בכל יום מעט מים, ובהכאה יצאו מים רבים ושוב אין צריכים לברכה.
- 296 [פג] במיתת אהרן בכו כולם ולא במיתת משה, שכהן גדול עדיף על מלך, או שמשה היה אחרון מתי המדבר, והועילה מיתתו שיוכלו להכנס לארץ.
- 297 [פד] אדם לא נתנו לישראל לעבור בדרך המלך בלא מים ומזון, ואף לא במסילה בקניית מים ומזון.

פרשת בלק.

- 297 [פה] התורה שומרת ישראל בגדר הראוי, ולכן בלעם שרוצה להוציאם מגדר הראוי בכשפים - נכשל.
- 297 [פז] בשלוש רגלים מתחזק הקשר בין ישראל לה' ע"י העליה לרגל ולימוד התורה, והועיל להגן מבלעם.
- 297 [פח] מדייק בדברי בלעם בין יעקב - עמי הארצות, לישראל - תלמידי החכמים.
- 298 [פח] גבאי צדקה מתקני הגוף, שאינו ממשי בעוה"ב, כוזהר הרקיע, ומלמדי תינוקות מתקני הנפש, שהיא ממשית בעוה"ב, ככוכבים שאורם עצמי.

פרשת פנחס.

- 298 [פט] המכפרים על זולתם זוכים לזרעם, על כן צדיק נעזב ביסורים זוכה לזרעו בלחם.
- 298 [צ] כיוון שהוטעו ישראל שהפיעור ביזוי ומותר, חטאו בבנות מואב להוליד מהן בן, שאינו לע"ז.
- 298 [צא] בנות צלפחד ציינו שהוא לא היה בעדת קרח, לפי שהחוטאים מחלו חלקם בארץ כשביקשו כהונה.
- 298 [צב] מבאר בשני אופנים עונש משה ואהרן על מי מריבה לפי חטאו של כל אחד מהם.
- 299 [צג] משה לא חשב על יהושע כמחליף. והצטוו קח לך - משלך, תלמידך, או בשבילך, שביקשת.
- 299 [צד] כשחושב אדם שהוא תושב קבע בעולם הזה בא לידי קלקול וצער.

פרשת מטות.

- 299 [צה] הנודר עלול לחשוב שכולם קדושים, ולכן נסמך למיתת משה נגד מחשבת קרח, ולכניסה לארץ נגד היתר הבמות.
- 299 [צו] ענני כבוד, מן, באר נגד ע"ז, גילוי עריות, שפיכות דמים. בלק יעץ להחטיאם בע"ז וגילוי עריות, ולכן צרור את המדינים שדוקא עבורם היתה עצתו, וקודם מיתת משה שלא יחשבו שהועילו.
- 300 [צז] ישראל הרגו הזכרים ומשה הנקבות, על פי ציווי ה'.
- 300 [צח] האבות עבדו ה' גם במקנה, וכן שבט גד מאכילת המן, ושבט ראובן ממחשבת כולם קדושים.

פרשת מסעי.

- 300 [צט] ברשימת הנשיאים לא נאמר 'בני' ביהודה ובנימין לפי שנשיאיהם מיוצאי מצרים, או שדומים לאבותיהם. ולא נאמר בהם 'נשיא' שחשובים מעצמם.
- 300 [ק] מבאר איסורי 'לא תקחו כופר' שנאמרו ברוצח.
- 300 [קא] מבאר הצורך בערי מקלט במקום שמצויים רוצחים במזיד.
- 301 [קב] באור טענות בני מנשה כלפי נחלת בנות צלפחד.

פרשת דברים.

- 301 [קג] 'תופל ולבן ודי זהב' - שמות מקומות, ומרמזים גם על החטאים שנעשו שם.
- 301 [קד] חובות הדיינים שיתפרסמו כעושי צדק, ושישאו בעלי הדין בעיניהם.
- 302 [קה] מקביל בין פרשת המרגלים בדברים לשלח לך.

הפטרת דברים - חזון.

- 302 [קו] בגלות ה' כאב, שהוליד אך אינו מנהיג, ובארץ ישראל כמלך מנהיג.
- 302 [קז] כשישראל חוטאים, זכו הצדיקים - ניצולים לבדם, ואם אין זכותם מספקת - מצילים גם סביבותיהם.
- 302 [קח] עוונות שהשתרשו מאבותיהם - כשווג, ומה שהוסיפו הבנים להשחית - מזיד.
- 302 [קט] מחלק בין חטאים שהם דרך בן לאביו וחטאים שהם דרך עם למלכו.

פרשת ואתחנן.

- 303 [קי] כיוון שלא שלם עוון הכנענים לא יכול משה להכנס לארץ, שודאי היה כובש הכל.
- 303 [קיא] פרעה אמר למילדות להמית הילדים, כדי לפטור עצמו מעונש, לפי שאין שליח לדבר עבירה.
- 303 [קיב] לבן המתין ליעקב שיבקש אשה ויציע תשלום, וכשהתיאש - רמז לו.
- 303 [קיג] משהובטח יעקב על הארץ ועל הזרע הודרו כדי להקדים שיבתו לארץ וכדי לקיים מצות פרו ורבו.
- 303 [קיד] יעקב הוכיח הרועים רק אחר שבירר שראויים מצד המעשה ומצד העושים.
- 304 [קטו] יעקב בחן עצמו בלחם ובגד, ואם ימצא שלם תהיה מידת הדין אצלו על ידי רחמים.

305-397

חלק ב

פרשת

הקדמה ללימוד התורה.

- 305 [א] לעיתים צריך שקר כדי להגיע לאמת, ודוד ביקש להנצל גם משקר כזה.
- 305 [ב] הרואה סוטה בקלקולה יזיר מיין, כי יש בו שמץ מזה, או ילמד מתאווה זו לשאר תאוות.
- 305 [ג] מצד דרך ארץ - יראה קודמת לאהבה, ומצד התורה - אהבה קודמת ליראה.
- 305 [ד] לבן שבציצית חסד, מזכיר מצוות עשה, ותכלת - יראה, לא תעשה, והיום איננו והיראה חלשה.

פרשת בראשית.

- 305 [ה] אחר שגורש אדם מגן עדן, צריך אהבה ויראה כדי לזכות לתורה.
- 305 [ו] סדר הכניסה לתורה: מידת אברהם - אהבה, יצחק - יראה, יעקב - אמת, ותושב"ע - דוד המלך.
- 306 [ז] באותיות התורה גנוז האור, וצירופן הוא דפוס הבריאה, והעבודה - האפשרות להביא האור לברואים, וגמילות חסדים של הצדיק - להשפיע לכל אחד חלקו.
- 306 [ח] נפש רוח נשמה כנגד מעשה דיבור ומחשבה במצוות, חיה רבקות בנותן התורה, יחידה - באין סוף.
- 307 [ט] שבע מידות בנפש כנגד שבעת ימי בנין העולם, ובהשלמתם זוכים לכבוש הארץ משבעה עממין.
- 307 [י] אחיזתם של ישראל בעולם הזה רק על ידי ניצוח, ולכן היתה הארץ בידי הכנעני בתחילה.

פרשת נח.

- 308 [יא] אברהם חסיד, אבל נח מדרגה הקודמת צדיק, ולכן צריך בזמן העונש תיבה - הגדרה.
- 309 [יב] תיקון גזל ועריות של דור המבול בהגדרת התיבה במחשבה דיבור ומעשה, וביאור מידותיה ע"פ זה.
- 310 [יג] הגדרה מקנאה תאוה וכבוד רק לשם ה', וע"י צוהר, ל"א חלון, מדרגות שלא נברא, גם לצדיק.
- 311 [יד] קנאה ותאוה ראשי המידות הרעות גרמו איבוד העולם במבול ותיקונן בהגדרה בתיבה.
- 312 [טו] התיקון לתאוה קליפת החסד - מהגבורה, והתיקון לקנאה קליפת גבורה - מהחסד.
- 312 [טז] מדרגת יוסף צדיק, כובש היצר במידה הפוכה, ומצידו הקשת. וחסיד כדוד, משתמש ביצר לטוב.
- 313 [יז] הקשת, יבוש הלחות, לאומות, שדרכם בכיבוש. אבל ישראל מדרגת חסיד, ההגדרה בעולם.
- 314 [יח] בישראל הקנאה והתאוה בטלות לעתיד, ובאומות הקנאה נשארת, ולכן יוסף מנצחם.
- 315 [יט] נח נטע כרם יין, להבדל מתאוה על ידי קנאה, וכיוון שזה לא לשמה - רבתה תאוותו על ידי חם.
- 316 [כ] המידות שבע, שורשן אחד, ונפרדו לשבעים אומות במגדל בבל. ובניצוחם מתגלה האחדות.

פרשת לך לך.

- 317 [כא] אהבה אפשר שלא לשמה ובתו"ל. ויראה רק לשמה, וזה בארץ ישראל, ואפשר להשיגה בהשתדלות.
- 318 [כב] בהגיע אברהם לטהרתו ציווהו ה' ללכת מהשתדלות למטרות משניות, למטרה של עשית רצון ה'.
- 319 [כג] במטבעות של אברהם אבינו ושל ירושלים מאוחדת אהבה עם שתי בחינות של יראה.
- 320 [כד] עורב טמא וכנגד עשו, ולכן שלחו נח לפני היונה שהיא טהורה ונמשלה לה כנסת ישראל.
- 320 [כה] שבת זמן האהבה וא"צ השתדלות של יראה, ולכן אסור להבעיר אש, ורק לפני שבת הדלקת נרות.

פרשת בראשית.

- [כו] עץ נחמד למראה, טוב למאכל, עץ החיים, עץ הדעת, כנגד כחות המעשה - פעולה ותכלית, לב ומח. 321
[כז] נחמד למראה כנגד אברהם, גמילות חסדים ופישון. טוב למאכל כנגד יצחק, דין, גיחון. עץ הדעת 322
כנגד יעקב, תורת אמת (והגיית ה' ביטולה), חדקל. עץ החיים כנגד דוד, תשובה, פרת. 322
[כח] השמים והארץ מרחיקים מניאוף ורציחה, נגד שמאי והלל, קפדן וענותן. 325

פרשת נח.

- [כט] התיבה הגדרת המעשים (ולא עיסוק בלב). ביאור מבנה התיבה על פי זה. 326

פרשת לך לך.

- [ל] לך מארץ וממולדתך ומבית אביך כנגד שלושה שמות לאדם, ושלוש הברכות שנתברך. 327
[לא] הליכה מארץ מולדת ובית אב כנגד קנאה תאוה וכבוד ושלושה אבות ושלוש הברכות, והיה ברכה נגד דוד שהוא התכלית. 328
[לב] אברהם ודוד, אב ובת, מחשבה תחילה וסוף מעשה, ברכה ותפילה. ושניהם נקראו חסידים. 328
[לג] אברהם חסד קודם ליצחק גבורה, וברע ההיפך, הקנאה קודמת לתאוה. ולוט בחר בחסד הרע והתאוה, ונפרד מאברהם, שהוא חסד הטוב. 329
[לד] העומד נגד יצור תמיד, כשמתהוה לטוב בותר ברע במסירות נפש, וזוכה להפך מהרע בלא יגיעה. 330
[לה] לוט מלא זנות המשכיחה את ה', וארץ ישראל מקיאה זה, ולכן כשנפרדו הובטח אברהם על הארץ. 331
[לו] ארבעה מלכים נגד ארבע מלכויות, ועמק השירים - יצר הרע, טוב מאוד לחיזוק הבנין. 331
[לז] עם ישראל, תורה וארץ נגד מחשבה דיבור ומעשה, וחיבורם על ידי ייסורים. 332
[לח] עובר ראשון של הגר היה מעורב טוב ורע, ושרה תיקנה בהפלתו ועינוי הגר. אבל ישמעאל כולו רע. 333
[לט] במילה התברר שאברהם נקי מתאות, ולכן זכה לשם אב המון גוים, והתבשר בלידת יצחק. 333

פרשת וירא.

- [מ] תאוה קנאה וכבוד, הנאה שלטון וזרע וכנגד אברהם יצחק ויעקב, ענר אשכול וממרא ורק ממרא יעץ על המילה, מצד הקיום לעד. 334
[מא] שרה צחקה כי התפלאה שיצחק שמברר כוחות הטבע יולד בנס. 335
[מב] הפיכת סדום מצד הגבורה מדת יצחק והיא בעין, ובירורם כשלא התגברו על תאותם, ודינם באש. 336
[מג] לוט היה שקול בין קדושה לפסולת, ובזכות אברהם זכה שינצל ויצא ממנו משפט הקדושה בדוד. 336
[מד] ראה קדושה מעוררת יראה, ואשת לוט שלא נמנעה מראה ברע - הפכה למלח שמסמא את העיניים ונמשלו בו יסורים המעוררים יראה (ומים אחרונים מגינים מפניו). 337
[מה] יציאת משיח מלוט על ידי יין כדי לבטל כוונתו הרעה, וכדי לתקן חטא אדם הראשון, ולכן על ידי השתדלות נשים, שהקלקול בא מהן. והתיקון בדוד, נגד לשון הרע שמהנחש. 338
[מו] יראה אמיתית ביצחק נובעת מאהבה שבאברהם. והלצים אמרו מאכילם ויראת שטות, ולכן נענש. 339
[מז] בישמעאל פסולת האהבה מצד אברהם, וחשב שהוא יירש. ויצחק גבורה מצד שרה ולכן היא בררה. 340
[מח] לץ ופתי, באר שבע ודן, שבת ועבודה. ובפלישתים ליצנות ועבודה זרה, וחושבים שהם החיבור והחיבור האמיתי בירושלים ובדוד, שלמות המעשה, שגם השביתה נקראת השתדלות. 341
[מט] התקיעה בשופר לומר שכבר הגענו ליראה ועל כן הגיע זמן הגאולה שאחר היסורים, כמידת יצחק. 342

פרשת חיי שרה.

- [נ] שרה גבורה שבקדושה. והשלמות בחיבור המידות, אברהם התברר בעקדה (ואז מתה שרה, ובשורת לידת רבקה - בעלת חסד), ושרה - כבת כ' לחטא (יראה) וכבת ז' ליופי (אהבה). 343
[נא] ארבעה זוגות כנגד ארבעה יסודות, מתחברים בנפשם במערת המכפלה על ידי קבורת הגוף והסתפקות במועט. ועל כן שם נמשך דוד. 344
[נב] אברהם זקן, שהשיג בהשתדלותו מדרגת ראש לאבות. והיה בו בהעלם מה', ומצד זה הוא מציאה. 345
[נג] בארץ ישראל קרובים לה' ויראים, ובחו"ל רחוקים ואוהבים. לכן יצחק שמידתו יראה נשאר בארץ. 347
והוא מסוגל לצמצם הגילוי למדרגה שכולם יראו. 347
[נד] ניחוש אליעזר מצד סימן בעלים של מנהיג הטבע ומותר, ונצרך בבחירת רבקה שאחיה מנחש. 347

- 348 [נה] נום כנגד סור מרע ויראה, ושני צמידים כנגד עשה טוב ואהבה, ורבקה היתה שלימה בשניהם.
- 349 [נר] אליעזר תיקן הניחושים ונעשה תמים וברוך מצד צורתו, וחומר עדיין ארור ואינו נדבק ביצחק.
- [נז] שלוש אהבות - ה' באברהם מימין, תורה ביצחק משמאל, ישראל ביעקב אמצעי. שלוש תאוות -
- 351 ניאוף בישמעאל, אכילה בלוט, ממון ברבקה בעלת חסד, והיא משלימה לגבורת יצחק.
- [נח] רבקה נתברכה באלפי רבבה, נגד עשו ויעקב, שר ומלך, יוסף ויהודה, עולם הזה ועולם הבא, ערב שבת ושבת.
- 352 [נט] נגד מידת האהבה הוליד אברהם ישמעאל רע בתאוה מהגר בצעירותה, ונגד הניסים הוליד בני קדם מלאי כשפים בזיקנותה, וכיוון שנשלם יצחק שילחם.
- 353 פרשת תולדות.
- [ס] אברהם יעקב יצחק דוד, כנגד עולם הזה, גן עדן, תחתית המתים, עולם הבא. וכן הדרך מאהבה של אברהם ליראה של יצחק היא על ידי אמת של יעקב.
- 356 [סא] יעקב הורג היצר אחר אברהם ויצחק אהבה ויראה וכולו טוב מלידה קודם הבחירה, ועשו כולו רע, ולכן מלחמתם מבטן ומתרוצצים.
- 357 [סב] מצד מידת יצחק עשו נראה טוב במעשה ושולט ביעקב, ומצידו גם הגאולה בעקב הייסורים.
- 359 [סג] רעב בא על זנות, ויצחק ירד לפלשת ולא למצרים מקום הזנות, ולפי שהיה נקי זכה לברכה בשדות.
- 360 [סד] מדרגת יצחק תחתית המתים, גוף נקי ואין נפילה, ומצד חסרון מועט שבחומר יש הליכה והתקדמות.
- 362 [סה] הבאות כנגד האבות, עשק ושטנה - אברהם ויצחק, לגוים יש טענה. רחובות - יעקב, אין טענה אבל לא מודים, רביעית - דוד מדרגת שבת, ועונים אמת בעל כרחם.
- 363 [סו] אברהם יצחק יעקב ודוד כנגד חיות בהמות עופות דגים. ועשו נמשל לחזיר ועורב נגד יצחק ויעקב.
- 365 [סז] כדי לזכות בעולם הזה מפתים בשופר בשקר להסתיר חטאיהם, כפי שלמד יעקב מרבקה.
- 366 [סח] טל שמים ושמני ארץ, משפיע ומקבל, איש ואשה, מן ובאר, משה ומרים. תושב"כ ותושב"ע. וזה ביעקב. אבל אצל עשו שמני הארץ קודמים, שמצד חומריותו הוא מקבל.
- 367 [סט] משכן הנשמה בחוטם, והריח מגלה מצב רוחני, תורה וחיים - ריח טוב, מות וזנות - ריח רע. יעקב שלא מת נשא מבנות חרן נקיות מזנות, עשו מבנות חת שריחן רע.
- 368 [ע] פרשת ויצא.
- [ע] מידת יעקב אמת ותמימות, ובירורה ברמאות כשצריך, ולכן זכה לברכות, לרכוש וללאה בעקבות רמאות. וכן זיווגו על ידי בריחה וגלות.
- 370 [עא] מיטתו של יעקב שלימה ואין צריך עוד השתדלות, והתגלה באבנים שהתאחו ונעשו בית שבו היחוד הגמור.
- 371 [עב] כשה' לנגדו גם בירידתו זוכה לעליה גדולה יותר. והובטח על ארץ עם ותורה כנגד אברהם יצחק ויעקב. ועל התשובה כנגד דוד.
- 373 [עג] מים יין חלב כנגד חכמה בינה דעת, תושב"כ תושב"ע ורוח הקודש, חכם נביא ומלך. והם שלושה עדרי צאן שנרמז בהם יעקב, והאבן על פי הבאר הוא היצר הרע.
- 373 [עד] רחל בשתיקה, עלמא דאתגליא, בשכמל"ו, שלימות המעשים ואותה אהב. לאה בהוריה, עלמא דאתכסיא, שמע ישראל, שלימות הלב, ליעקב בהעלם והיא העיקר וקודמת, ונקברה עמו.
- 374 [עה] שמו של אדם מצד החומר ולכן האמהות קראו שמות לבניהן, חוץ מלוי, שחומר נקי, ושמו מצד חיבור הצורה ונקרא חסיד, ולכן אביו קרא לו שם.
- 375 [עו] בזבולון נשלמה לאה באהבה ויראה שוקיים לתורה, ואז ראוי לבית דירה. ובדינה תכלית השלמה.
- 377 [עז] המקל המנומר השייך ליעקב הוא החיים בכל הגוונים כמידת ישראל ורומז לתורה, ועל ידו בירור הצאן השייך ליעקב כנגד נפשות ישראל.
- 378 [עח] יעקב ורחל כנגד הנפש והמעשה, והקלקול מלבן בעבודה זרה. ישראל ולאה כנגד הרוח והלב והקלקול ברמאות וניחושים. וישורון כנגד הנשמה, בלא קלקול. רחל גנבה התרפים לתקן שורשה בלבן, וכיוון שבאו לידה ולא איבדה אותם נענשה.
- 379 [עט] יעקב ברח מלבן לנתק הקשר, ולכן רדף ליחס לו הילדים, וממנו הרציחה. ורצה גלעד לחבר, ויעקב קבעו כמבדיל.
- 380

פרשת וישלח. ובה מבואר ענין גיד הנשה ואיסורו.

[פ]

- 382 פירוש עד היום הזה שכבר נהגו בו איסור עד ימי משה, או שזמן איסורו רק בעולם הזה.
 383 טעמי המצוה על פי ספר חסידים. וטעם שאסרו רק הגיד להרבות הטורח והצער בניקורו.
 383 שלושה פרושים לנקיעת כף הירך כנגד גלות, מות על קידוש ה' והתבוללות של צאצאיו.
 איסורו מצד עמי הארץ שבהם נגע המלאך, והתפשט גם בתלמידי חכמים אך לא באותם שנעשו
 384 חירות מיצר הרע. כנגד בהמה חיה ועוף, וכנגד יעקב ישראל וישורון.
 385 טעם האיסור על פי הזוהר למנוע פגיעה בעמי הארצות שהם תומכים לתורה כירך לגוף.
 יעקב בחר האמת שבעולם הזה שהוא עולם הבא וגבורתו בכבישת היצר, עשו בחר הדמיון וגבורתו
 386 בחרב, והאבקותם ברור האמת מן הדמיון, ולכן הניצוח על ידי יוסף.
 שס"ה גידים נגד מצוות לא תעשה וימות השנה, וגיד הנשה נגד איסורו וט' באב, שקיום אותו אבר
 387 בהרעבתו ושיכחתו, וכן המתאבל בט' באב זוכה לראות בשמחה.
 388 בעולם הזה יעקב שולט בימין ועשו בשמאל גבורה של רציחה, ובעולם הבא יעקב שולט בשניהם.
 389 לדעת ר' יהודה נגע בירך ימין ששם כח יעקב בעוה"ז, ולרבנן בשתייהם לפי שליטת יעקב בעוה"ב.
 ספר בראשית - יראה כיבוש התאוה, ומצוותיו - פרו ורבו, מילה מיעוט התאוה, גיד הנשה הער
 389 הרגשה. שמות - תורה ובו התיקון על ידי תאוה לתורה, ויקרא - עבודה.
 390 עוף רומז לתורה ואין בו תאוה ואיסור זה, ולכן נכתב האיסור קודם מתן תורה, שהוא הכנה לתורה.
 390 משה באספקלריא מאירה, ורבי בקש לעקור ט' באב, כי הם מדרגת דעת האמיתית ולא נפגעו בירך.
 391 ירך שמאל נפגע, ומצד הזכר הוא נצח ומצד הנקבה הוא הוד, בהיותם דבוקים אחר אחר באחור.
 יחוד קוב"ה ושכינתיה, הויה ואדנות (ומהם שמחה ויראה), אבא ואמא, זעיר אנפין ונוקבא, הוא
 392 יחוד האור האינסופי עם האור שבלב האדם, וזו מטרת המצוות.
 393 האור המושג בלב האדם הוא כפי כחות נפשו ואברי גופו.
 אברהם ויצחק שני זרועות ימין ושמאל, חסד וגבורה, שעל ידם פועל הגוף הוא יעקב, תפארת ואמת.
 394 והם שמות אל אלוקים הויה, שהם כלל הנהגת הארץ.
 394 השגת אור השכינה אינה מאירה עד שמתחדת עם השגת הויה ואז מאירה.
 נצח והוד הם לבושי קוב"ה, והם כשוקיים לגוף מאפשרים ומקיימים השגתנו. ונקראים צבאות,
 394 ומשם השגת הנביאים, ושמאל עורר אותה.
 395 תורה שבכתב תפארת, תורה שבעל פה מלכות פה, והנביאים ממוצעים - נצח והוד.
 395 משה תורה שבכתב לא נפגע כלל, ושמאל הנביא - חלש (שלא מחה עמלק לגמרי), ומשח מלכים.
 396 אהרן ודוד נביאי אמת, אהרן חסד ודוד דין, ולפעמים להיפך.
 נצח והוד מחסד וגבורה. אך מצד המלבוש והצמצום - צמצום החסד על ידי גבורה, וצמצום הגבורה
 396 הוא חסד.
 על פי זה מובן שפעם נצח והוד משה ואהרן ימין ושמאל, ופעם להיפך.